

Opinnäytetyö AMK

Tuotantotalous

2025

Rasmus Suominen

CSRD-direktiivin vaikutukset listaamattomien pk-yritysten liiketoimintaan

Opinnäytetyö AMK | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Tuotantotalous

2025 | 54 sivua

Rasmus Suominen

CSRD-direktiivin vaikutukset listaamattomien pk-yritysten liiketoimintaan

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) vaikuttaa listaamattomien pk-yritysten liiketoimintaan. CSRD on Euroopan Unionin asettama direktiivi, joka velvoittaa tietyt reunaehdot täyttäviä yrityksiä raportoimaan vastuullisuudestaan. Listaamattomat pk-yritykset eivät kuulu suoraan velvollisuuden piiriin, vaan vaikutukset siirtyvät niihin arvoketjujen kautta.

Tutkimus toteutettiin kirjallisuuskatsauksena hyödyntäen Euroopan Unionin virallisia dokumentteja sekä tutkimuskirjallisuutta. Tutkimuksessa tarkasteltiin CSRD-sääntelyä kokonaisuutena, sekä sen vaikutusmekanismeja listaamattomiin pk-yrityksiin.

Työssä havaittiin merkittävimpien vaikutusten syntyvän CSRD:n aiheuttamien tietopyyntöjen kautta. Suuryritykset ja rahoituslaitokset ovat CSRD:n myötä velvollisia raportoimaan vastuullisuustiedoista toimitusketjuissa. Näin tietopyyntöjä vastaanottavalle yritykselle syntyy huomattavia kustannuksia raportoinnin toteutuksen osalta. Pitkällä aikavälillä raportoinnin toteutus voi kuitenkin tuoda yritykselle kilpailuetua. Laajemmassa kontekstissa CSRD aiheuttaa pk-yrityksille eriarvoistumista raportointikyvykkyyden perusteella.

Asiasanat:

CSRD, pk-yritykset, vastuullisuusraportointi, kestävä kehitys, toimitusketjut, vastuullisuus

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Industrial Management

2025 | 54 pages

Rasmus Suominen

The impact of CSRD on business operations of non-listed SMEs

The aim of this thesis was to examine how the Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) affects the business operations of non-listed small and medium-sized enterprises (SMEs). CSRD is a directive issued by the European Union that obliges companies meeting certain criteria to report on their sustainability performance. Non-listed SMEs are not directly subject to this obligation. The effects are transmitted to them indirectly through value chains.

The study was conducted as a literature review, utilizing official documents of the European Union and relevant academic research. The research examined the CSRD framework as a whole, as well as its mechanisms of influence on non-listed SMEs.

The findings indicate that the most significant impacts arise from the data requests prompted by the CSRD. Large corporations and financial institutions are required to report sustainability information throughout their supply chains, which leads to considerable costs for the recipient SMEs in implementing the necessary reporting processes. In the long term the ability to produce sustainability reports may provide companies with a competitive advantage. In a broader context, CSRD is also contributing to increasing inequality among SMEs based on their reporting capabilities.

Keywords:

CSRD, SMEs, Sustainability Reporting, Sustainable Development, Supply Chains, Sustainability

Sisältö

Käytetyt lyhenteet tai sanasto	5
1 Johdanto	6
2 Teoreettinen viitekehys	7
2.1 Kestävä kehitys ja yritysvastuu	7
2.2 Sidosryhmäteoria	9
2.3 Listaamattomat pk-yritykset	10
2.4 Pk-yritykset toimitusketjuissa	13
3 CSRD ja sääntelyn kehitys	16
3.1 EU:n yritys vastuusääntelyn kehitys	16
3.2 CSRD:n tavoitteet ja sisältö	17
3.3 CSRD:n raportointivaatimukset	20
3.4 Ajankohtaiset muutokset	28
4 CSRD:n vaikutukset listaamattomien pk-yritysten liiketoimintaan	33
4.1 Tutkimuksen yleiskuva ja vaikutusmekanismit	33
4.2 Arvoketjujen kautta välittyvät vaikutukset	34
4.3 Operatiiviset ja taloudelliset vaikutukset	36
4.4 Johtamis- ja yrityskulttuuri	40
4.5 Strategiset vaikutukset	42
4.6 Rahoitusmarkkinat	44
4.7 Tulevaisuuden näkymät	45
5 Johtopäätökset	47
5.1 Keskeiset johtopäätökset	47
5.2 Tutkimuksen rajoitteet ja kohteet jatkotutkimukselle	48
Lähteet	49

Käytetyt lyhenteet tai sanasto

CSR	Corporate Social Responsibility
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
ESG	Environmental, Social, Governance
ESRS	European Sustainability Reporting Standards
EU	Euroopan Unioni
GRI	Global Reporting Initiative
NFRD	Non-Financial Reporting Directive
Pk-yritys	Pieni tai keskisuuri yritys
VSME	Voluntary Sustainability Reporting Standard for Non-listed SMEs

1 Johdanto

Yritysvastuun ja kestäväen kehityksen kysymykset ovat nousseet esille liiketoiminnassa viime vuosikymmeninä. Yritysten odotetaan tekevän päätöksiään kulmalla, jossa otetaan huomioon talouden lisäksi myös ympäristölliset ja sosiaaliset näkökulmat. Kehitys on Euroopan unionin alueella nähtävissä sääntelynä, jonka kehityskulku on ollut tiukempaan suuntaan osana EU:n vihreän siirtymän tavoitteita.

Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) on vuonna 2023 voimaan astunut direktiivi, joka asettaa yrityksille vaatimuksia vastuullisuusraportoinnista. CSRD kehitettiin aiemmin käytössä olleen Non-Financial Reporting Directive:n pohjalta. Direktiivi tulee voimaan vaiheittain, koskien lopulta kaikkia EU:n alueella vaikuttavia yrityksiä, pois lukien listaamattomat pienet ja keskisuuret yritykset. Direktiivin vaikutukset eivät kuitenkaan rajoitu raportointivelvollisiin yrityksiin, vaan sen vaikutukset heijastuvat yrityksen sidosryhmiin. Pk-yritykset muodostavat noin 99 prosenttia kaikista Euroopan unionin yrityksistä, joka tekee niistä erityisen merkittävän palasen vastuullisuussääntelyn kannalta.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymys on: *Miten Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) vaikuttaa listaamattomien pk-yritysten liiketoimintaan?*

Tutkimus toteutetaan kirjallisuuskatsauksena. Tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva CSRD:n muutoksista ja vaikutuksista listaamattomien pk-yritysten liiketoimintaan tutkimalla Euroopan unionin virallisia dokumentteja, sekä aikaisempia tutkimuksia vastuullisuusraportoinnin vaikutuksista pk-yrityksiin. Tutkimuksessa ei kerätä empiiristä aineistoa. Työn toteutuksessa on hyödynnetty tekoälypohjaisia työkaluja suunnittelussa ja lähteiden hallinnassa.

Työ alkaa pohjustuksella teoreettiseen viitekehykseen, jossa käsitellään yritysvastuun kehitys ja pk-yritysten erityisasema. Tämän jälkeen tarkastellaan CSRD:n sisältö, tavoitteet ja aikataulu, jonka pohjalta analysoidaan sen vaikutuksia listaamattomiin pk-yrityksiin. Lopuksi käydään läpi johtopäätöksiä.

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Kestävä kehitys ja yritysvastuu

Kestävä kehityksestä on tullut viime vuosikymmeninä keskeinen toimintamalli, jonka avulla pyritään tasapainottamaan ympäristölliset, sosiaaliset ja taloudelliset ulottuvuudet. Sen pitkälti tunnetuin määritelmä korostaa nykyisten tarpeiden tyydyttämistä tavalla, joka ei vaaranna tulevien sukupolvien mahdollisuuksia vastata omiin tarpeisiinsa. Tällä tavalla ajateltuna, kestävä kehitys on luonnollisessa keskiössä tulevaisuudesta keskustellessa (WCED 1987).

Kestävä kehitys on konkretisoitunut viime vuosikymmeninä kansainvälisellä kentällä. Yhdistyneiden Kansakuntien hyväksymä Agenda 2030 on hyvä esimerkki kehityksestä. Se sisältää konkreettisia tavoitteita, joiden avulla pyritään laajaan kehukseen, jolla edistää ekologista tasapainoa ja hyvinvointia maailmanlaajuisesti. Ilmastonmuutokseen keskittyvä Pariisin ilmastopöytäkirja on ollut yhteiskunnallisen keskustelun keskiössä. Asiakirjan tavoitteena on rajoittaa maapallon keskilämpötilan nousua verrattuna esiteolliseen aikaan.

Sopimuksista ja tavoitteista huolimatta näin kunnianhimoiset hankkeet ovat viime aikoina joutuneet kritiikin kohteeksi, eivätkä täten ole saavuttaneet maailmanlaajuisesta kannatusta (United Nations, 2015; UNFCCC, 2015).

Yritysvastuu (Corporate Social Responsibility, CSR) on aiemmin ymmärretty pitkälti vapaaehtoiseksi toiminnaksi, jota suoritettiin erilaisten tempauksien tai projektien kautta. Yritysten pääasiallisena tehtävänä on pitkään pidetty voiton tuottamisena omistajille. 1990-luvulla Archie Carroll esitteli CSR-pyramidin, jonka avulla hän toi esiin yritysten vastuun neljä eri tasoa: taloudellisen, oikeudellisen, eettisen ja filantrooppisen. Näistä ensimmäiset kaksi, taloudellinen ja oikeudellinen, ovat yhteiskunnan vaatimuksia, mutta ylempänä pyramidissa sijaitsevat eettinen- ja filantrooppinen vastuu ovat yritykselle lähtökohtaisesti toissijaisia. CSR:n määritelmä on kehittynyt tästä kohti nykyistä

ymmärrystä, jossa vastuulliset periaatteet voidaan omaksua osaksi liiketoiminnan strategiaa (Carroll, 1991; Latapí Agudelo ym., 2019).

Tämä kehitys on kiihtynyt sidosryhmien, kuten sijoittajien, kuluttajien, työntekijöiden ja lainsäätäjien, kasvavien odotuksien myötä. Yritysvastuun merkitys muuttuu jatkuvasti yhä strategisemmaksi. Vastuullisuutta ei voida enää rajata pelkästään hyväntekeväisyyteen, vaan se nähdään nykyään kilpailutekijänä, jolla siivittää yrityksen pitkän aikavälin menestystä. Yritysvastuun avulla voidaan luoda toisiaan vahvistava "Creating Shared Value" -malli, joka katsoo, että yrityksen toiminta yhteiskunnan edun hyväksi hyödyttää myös yritystä pitkällä aikavälillä. Yritykset tunnistavat yhä paremmin, että kestävyteen panostaminen voi luoda kilpailuetua, parantaa mainetta ja houkuttaa investointeja sekä osaavaa työvoimaa. CSR ei kuitenkaan ole automaatio menestykseen, vaan se tulee kohdata sekä riskien, että mahdollisuuksien kautta yrityksen strategiassa. Tämä on seurausta pitkäaikaisesta kehityksestä, jonka alussa ei ole nähty minkäänlaisia taloudellisia kannustimia yritysvastuun kehittämiseksi (Porter & Kramer, 2011; Latapí Agudelo ym., 2019).

Yritysvastuun käsite on kehityksen mukana myös laajentunut mitattaviksi arvoiksi. Ensimmäisenä kehityksenä alettiin puhumaan ns. Triple bottom line – ajattelusta. Sen perustana on arvioida yrityksen menestystä taloudellisilla, sosiaalisilla ja ympäristöllisillä mittareilla. Ajattelun kehitys kohti 2020-lukua on johtanut käsitykseen, jossa vastuullisuutta ei voida enää erottaa yrityksen ydintoiminnasta. Viime vuosina kehitys on jatkunut kohti ESG-kriteereitä (Environmental, Social, Governance). ESG-kriteerit tarjoavat sijoittajille mahdollisuuden tarkastella yrityksen kestävyystilannetta kriittisesti. Niistä on tullut erityisen suosittuja rahoituksen maailmassa, jossa yrityksiä painotetaan ESG:n mukaan. Joskin tilanne on saanut osakseen myös paljon kritiikkiä sen mahdollistaman viherpesun takia (Elkington, 1997; Zervoudi ym., 2025).

2.2 Sidosryhmäteoria

Yritysten toiminta tapahtuu aina vuorovaikutuksessa monipuolisen ympäristön kanssa. Yrityksen sidosryhmiin lukeutuvat mm. Asiakkaat, toimittajat, sijoittajat ja viranomaiset. Sidosryhmät muodostavat verkoston, jonka kanssa yritys päivittäin toimii erilaisissa suhteissa. Näiden toimijoiden erilaiset odotukset ja vaatimukset ovat keskiössä yrityksen päätöksenteossa ja toiminnan suunnittelussa. Sidosryhmäteorian mukaan yrityksen menestystä ei voida mitata pelkästään omistajien saamasta arvosta. Yrityksen tulee myös tyydyttää sidosryhmien odotuksia. Erilaiset odotukset ovat kuitenkin usein ristiriidassa toistensa kanssa, joten niiden välinen tasapainottelu on yksi yrityksen strategisista ongelmista (Freeman, 1984; Donaldson & Preston, 1995).

Teoria on jaettavissa kolmeen ulottuvuuteen: deskriptiiviseen, instrumentaaliseen ja normatiiviseen. Deskriptiivinen ulottuvuus perustuu yrityksen tosialliseen toimintaan sidosryhmien kanssa. Normatiivisella ulottuvuudella käsitellään yrityksen moraalista velvollisuutta sidosryhmille, ja instrumentaalinen ulottuvuus käsittää teorian siitä, miten sidosryhmien hallinnalla voidaan parantaa yrityksen pitkän aikavälin menestystä (Donaldson & Preston, 1995).

2.2.1 CSR ja sidosryhmät

Näihin odotuksiin lukeutuu vahvasti vastuullisuuden ja kestävä kehityksen tavoitteet. Sidosryhmäteoria ei ole erillinen käsitys CSR:stä, vaan se voidaan ajatella viitekehyksenä, johon perustaa CSR-ajattelua. Sidosryhmäsuhteiden kautta vastuullisuuden tarkastelussa päästään laajempaan näkemykseen, jonka avulla voidaan tarkastella vaikutuksia kokonaisvaltaisemmin. Yhteiskunnalliset sekä lainsäädännölliset odotukset luovat sidosryhmien huomioimisesta ja hallinnasta liiketoiminnallisen edellytyksen (Dmytriiev ym., 2021).

Yritysvastuu voidaan käsittää välineenä, jolla yritys vastaa sidosryhmien odotuksiin ja vaatimuksiin. Vastuullisuuden sisältö määritellään asiakkaiden,

sijoittajien ja viranomaisten vaatimusten mukaan. CSR:n käytännöt ovat siis konkreettisia toimia, joilla hallitaan sidosryhmien odotuksia. CSR:n avulla pyritään ylläpitämään vahvaa luottamusta ja positiivisia suhteita sidosryhmiin, joiden avulla nostetaan yrityksen pitkän aikavälin arvoa. Sidosryhmäteorian perusta on selittää miksi erilaiset sidosryhmien odotukset, sekä vaatimukset ovat yrityksen toiminnan kannalta merkittäviä. Sidosryhmien vaatimukset erilaisista hyvinvointiin ja ympäristövaikutuksiin liittyvistä kysymyksistä ovat verrannollisia yrityksen menestykseen (Dmytriiev ym., 2021; Donaldson & Preston, 1995).

CSR:n ja sidosryhmäteorian yhteyden ymmärtäminen toimii perustana myös CSRD:n kauas ulottuvien vaikutusten ymmärtämiselle. Näin voidaan paremmin ymmärtää, kuinka CSRD vaikuttaa erilaisten sidosryhmien kautta myös niihin yrityksiin, joita direktiivi ei suoranaisesti koske (Kalra, 2024).

2.3 Listaamattomat pk-yritykset

2.3.1 Pk-yrityksen määritelmä

Pienet ja keskisuuret yritykset ovat määritelty Euroopan Unionin tasolla. Täten varmistetaan yhtenevä kehys sääntelyllä kaikissa jäsenvaltioissa. Pk-yrityksiksi määritellään Euroopan komission mukaan yritykset, joiden henkilöstö on alle 250 henkilöä ja liikevaihto on alle 50 miljoonaa euroa tai tase on alle 43 miljoonaa euroa (European Commission, 2020).

Pk-yritykset jaetaan vielä kolmeen osaan, jotta Euroopan Unionin poliittiset toimet voidaan kohdentaa paremmin. Jaetut luokat ovat: mikroyritykset, pienet yritykset ja keskisuuret yritykset. Mikroyrityksiksi luetaan alle 10 työntekijän ja alle 2 miljoonan euron liikevaihdon tai taseen yritykset. Pieniä yrityksiä ovat tästä ylöspäin yritykset, joilla on alle 50 työntekijää ja liikevaihto tai tase on enintään 10 miljoonaa euroa. Keskisuuret yritykset jäävät pienen yrityksen ja suuryrityksen määritelmän väliin (European Commission, 2020).

Ylivoimaisesti suurin osa Euroopan taloudesta perustuu pk-yrityksiin. EU:n sisälle rekisteröityjä pk-yrityksiä oli vuonna 2022 noin 24,3 miljoonaa, ja ne muodostivat yli 99 prosenttia yrityksistä. Yritykset työllistivät 84,9 miljoonaa ihmistä. Suuresta määrästäan huolimatta pk-yritysten tuottama arvo on vain noin puolet EU:n kokonaisuudesta. Suomessa pk-yritysten osuus on vastaava. Pk-yrityksiä on noin 280 000, joka on yli 99 prosenttia Suomen yrityksistä. Ne muodostavat noin kaksi kolmasosaa yksityisen sektorin työpaikoista työllistäen yli miljoona henkilöä (European Commission, 2023a; Tilastokeskus, 2023).

Pk-yritysten määritelmät ovat tärkeitä EU:lle, jotta lainsäädäntöä ja erilaisia tukia voidaan sovittaa oikein. Pk-yritysten resurssit ovat usein huomattavasti pienemmät kuin suuryrityksillä, joten niiden toimintaympäristö tulee ottaa eri tavalla huomioon päätöksenteossa. Tämä näkyy esimerkiksi erilaisissa velvoitteissa ja rahoitusvaatimuksissa (European Commission, 2020).

2.3.2 Listaamattomuuden merkitys

Pk-yritykset jaetaan listattuihin ja listaamattomiin. Jako perustuu siihen, käydäänkö yrityksen osakkeilla kauppaa pörssissä. Vain pieni osa pk-yrityksistä Euroopassa on listattuja. Tämä johtuu siitä, että pörssissä tapahtuva rahoitustoiminta on kannattavaa vain hyvin pienelle osalle yrityksistä. Pk-yritysten rahoitus nojaa pääosin pankkien myöntämiin lainoihin ja yritysten omistajien omiin varoihin. Tämän lisäksi on käytössä muita perinteisiä rahoitusmahdollisuuksia (European Commission, 2023a; OECD, 2019).

Listaamattomat yritykset ovat huomattavasti pienemmän sääntelytaakan alla pörssilistattuihin yrityksiin verrattuina. Listaamattomille pk-yrityksille räätälöity sääntely-ympäristö pyrkii minimoimaan yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Pk-yritysten hallinnollisten velvoitteiden suuruus on kuitenkin suhteellisesti huomattavasti suurempi, koska pk-yritykset ovat resursseiltaan usein minimaalisia (European Commission, 2020; OECD, 2019).

2.3.3 Pk-yritysten erityispiirteet

Pk-yritykset eroavat toimintaympäristöiltään usein suuryritysten kanssa. Kaikkein tavallisinta on suuri eri taloudellisissa ja hallinnollisissa resursseissa. Tämä rajoittaa yritysten mahdollisuuksia panostaa uusiin teknologioihin tai vastuullisuuden tapauksessa parempiin raportointikäytäntöihin. Resurssivaje on nähtävillä etenkin henkilöstön osaamisessa hallinnollisissa kysymyksissä, jonka vuoksi pk-yritykset ovat usein vaikeuksissa, jos niiden toimintaan liittyvää sääntelyä muutetaan äkillisesti (European Commission, 2020; OECD, 2019).

Pk-yritysten hallinto on kuitenkin yleensä joustavampaa, kuin suurilla yrityksillä. Yksinkertaiset organisaatorakenteet helpottavat päätöksentekoa. Tämä voidaan nähdä vahvuutena vastuullisuuskysymyksissä. Ketteryys auttaa myös pk-yrityksiä pysymään Euroopassa innovaatiotoiminnan kärjessä. Pk-yritykset pystyvät reagoimaan markkinan vaihteluihin ja erilaisiin tilanteisiin yleensä nopeammin kuin suuryritykset (OECD, 2019; European Commission, 2023a).

Pk-yritykset ovat myös huomattavan omistajakeskeisiä. Pk-yrityksissä yrityksen omistaja on usein suoraan tekemisissä yrityksen johdon kanssa. Tällöin omistajan omat strategiset mielipiteet ja arvot näkyvät yrityksen toiminnassa enemmän kuin suuryrityksissä, joissa johto koostuu useimmiten liiketoiminnan ammattilaisista (OECD, 2019).

Tämän lisäksi pk-yritykset ovat usein vahvasti alueellisesti keskittyneitä. Usein yritys toimii selkeästi tietyllä alueella, muodostaen identiteettinsä siihen. Näin yrityksen toiminnalla on valtava vaikutus alueella toimiviin sidosryhmiin. Pk-yritykset tukevat usein paikallisen alueensa osaamisen kehittymistä. Niiden avulla toimitusketju saa vahvan sosiaalisen ulottuvuuden (European Commission, 2023a).

2.4 Pk-yritykset toimitusketjuissa

2.4.1 Pk-yritysten asema toimitusketjuissa

Valtaosa suuryritysten toimitusketjuista koostuu pk-yrityksistä. Pk-yritykset toimivat toimittajina ja alihankkijoina, tuottaen yritykselle tarpeellisia palveluja ja tuotteita. Ne ovat osaamiseltaan ja joustavuudeltaan moninaisia, joten suuryrityksillä on usein alakohtaisesti paljon valinnanvaraa (OECD, 2019).

2.4.2 Joustavuus ja osaaminen

Suurin voimavara useilla pk-yrityksillä on niiden joustavuus ja nopeus verrattuna suurempiin yrityksiin. Pk-yritysten organisaatorakenteet ovat pieniä, jolloin päätöksenteko on usein sujuvampaa. Suuryritykset voivatkin siis ulkoistaa monia toimintojansa pienemmille ja joustavammille organisaatioille, jonka avulla reagointi markkinaolosuhteisiin voidaan tehdä nopeammin (OECD, 2019).

Pk-yritykset ovat usein markkinasegmenteiltään kapeita, jolloin ne pystyvät kehittämään osaamistaan erittäin spesifeihin ratkaisuihin. Pk-yritykset toimivat usein uusien teknologioiden aallonharjalla. Niiden vaikutus suuryritysten arvonluontiin on innovaatioiden osalta suurta. Erikoistuminen tuo toimitusketjuihin innovaatioita ja keskittyneitä teknologioita. Täten koko arvoketjun kilpailukyky paranee (Carter & Rogers, 2008).

Innovaatiot eivät rajoitu teknologiaan, vaan usein pk-yritykset ovat ensimmäisenä kehittämässä uusia toimintamalleja ja palveluja. Näin pk-yritykset voivat vaikuttaa toimitusketjussa kokonaisuuden suuntaan ja asiakassuhteidenkin hallintaan (OECD, 2019).

Pk-yritysten paikallisuudella voi olla vahvistava vaikutus toimitusketjuissa. Kansainvälisesti toimivat yritykset kärsivät usein toimitusketjujen häiriöistä enemmän, kuin hyvin paikallisesti toimivat yritykset (OECD, 2019).

2.4.3 Resurssien rajallisuus

Pk-yritykset ovat kuitenkin usein huomattavan resurssivajaita. Taloudelliset puskurit ovat usein pieniä, ja hallinnollinen osaaminen puutteellista. Tällöin radikaalit muutokset toimintaympäristössä tai sääntelyssä, voivat heilauttaa yrityksen kannattavuutta huomattavasti. Toimitusketjujen kokonaisuuden kannalta tämä on ongelmallista (OECD, 2019).

Resurssien puute on suurin estävä tekijä vastuullisuuden edistämässä toimitusketjuissa. Vastuullisuusraportoinnin edellyttäminen toimittajilta kuormittaa pk-yrityksiä huomattavasti. Tämä heikentää niiden kannattavuutta toimitusketjussa. Vaihtoehtoisesti ne voivat turvautua suuryrityksen tukeen asiassa, mutta tämä nostaa heidän riippuvuuttaan asiakkaaseen ja muokkaa toimitusketjun valtasuhteita (Baig ym., 2020)

Pk-yritykset ovat usein huomattavan haavoittuvia markkinashokkeihin. Pk-yrityksillä ei usein ole suuria puskurijärjestelmiä, jollaisia suuryritykset pystyvät rakentamaan. Puskureilla pystytään tasoittamaan taloudellisia tai operatiivisia shokkeja yrityksen toiminnassa. Pk-yritykset voivat tällaisissa tilanteissa joutua ongelmiin, joka haavoittaa koko toimitusketjua (Karmaker, 2023).

2.4.4 Suuryritysten ja pk-yritysten välinen riippuvuus

Vaikka pk-yrityksillä on huomattavia haasteita vastuullisuuskysymyksissä, on ne pakko osallistua niihin. Suuryritykset eivät voi saavuttaa vastuullisuustavoitteitaan ilman pk-yrityksiä. Yritykset ovat keskenään riippuvaisia niin, että suuryritysten voi olla pakko tukea toimitusketjuaan tarjoamalla resursseja vastuullisuustyöhön (Carter & Rogers, 2008; Karmaker, 2023).

Suuryritykset saattavat joutua vastuuseen pk-yritysten kehittämisestä sääntelyn odotuksien mukaisesti. Pk-yrityksiä voidaan esimerkiksi kouluttaa tuottamaan dataa vastuullisuusraportointia varten. Muussa tapauksessa suuryritys ei saa tarvitsemaansa dataa (Baig ym., 2020).

Tämä vaikuttaa myös huomattavasti pk-yritysten kannattavuuteen. Pk-yrityksen osallistaminen vastuullisuusraportointiin voi olla investointi, jonka tuotto jää minimaaliseksi. Tällöin yrityksen kilpailukyky kärsii, ja yritykset, jotka onnistuivat raportoinnin kanssa luontevammin, saavat etua (Karmaker, 2023).

2.4.5 Instituutioteoriat ja paineiden siirtymä toimitusketjuihin

Instituutioteorioilla voidaan selittää sitä, miksi yritykset kehittävät vastuullisuuskäytäntöjään yhteiskunnan vaatimusten mukaan. Yritykset joutuvat muovautumaan markkinoiden lisäksi muiden sidosryhmien mukaan. Tätä kutsutaan instituutionaaliseksi isomorfismiksi. Se jaetaan kolmeen muotoon, jotka ovat pakottava, normatiivinen ja jäljittelevä (DiMaggio & Powell, 1983).

Pakottavilla paineilla kuvataan virallisten tahojen ja sääntelyn vaatimuksia.

Pakottavat paineet ovat välttämättömiä yrityksen olemassaolon kannalta.

Normatiiviset paineet esiintyvät eri toimialojen käytännöistä ja tavoista.

Jäljittelevillä paineilla puolestaan tarkoitetaan yrityksen halua omaksua jotain vain, koska muut kilpailijatkin toimivat niin (DiMaggio & Powell, 1983).

Pk-yrityksille nämä paineet ovat merkityksellisiä, koska ne välittyvät toimitusketjujen kautta niiden toimintaan. Suuryritykset ovat pakottavan paineen alla vastuullisuusvaatimusten takia, jolloin ne siirtävät pakottavan paineen myös toimittajilleen. Pk-yritykset joutuvat täten epäsuorasti vastaamaan sääntelyyn, joka ei kosketa heitä (OECD, 2019).

Instituutionaalinen teoria selittää kehityskulun, jonka vuoksi pk-yritykset joutuvat ajattelemaan CSRD:n kaltaisia sääntelykehityksiä, vaikkei sääntely ole kohdistettu suoraan niihin. Suuryritykset joutuvat omien pakottavien paineidensa alla vaatimaan toimittajiaan vastaamaan toiminnastaan sääntelyn mukaisesti (Karmaker, 2023).

3 CSRD ja sääntelyn kehitys

3.1 EU:n yritys vastuusääntelyn kehitys

Euroopan unionin yritys vastuusääntelyn kehityskulussa on nähtävissä selvä siirtymä vapaaehtoisuudesta kohti yhä velvoittavampaa sääntelyä. Tämän syyt löytyvät halusta vastata sidosryhmien asettamiin paineisiin. EU:n vihreän kehityksen ohjelma (European Green Deal), joka julkistettiin vuonna 2019, asettaa kunnianhimoisen tavoitteen tehdä Euroopasta ilmasto neutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä. Tämä edellyttää perustavanlaatuisia muutoksia kaikilla talouden sektoreilla ja korostaa tarvetta luotettavalle ja vertailukelpoiselle tiedolle yritysten kestävyysvaikutuksista. Tavoitteena on suurempi läpinäkyvyys yritysten toiminnan osalta. Kehityksen suunta on jatkuvasti kohti tiukempaa sääntelyä. Kehitys on mennyt eteenpäin ensin vapaaehtoisuudesta NFRD-direktiiviin ja nyt CSRD-sääntelyyn (European Commission, 2019; Hummel, 2024).

Ennen NFRD-direktiiviä vastuullisuusraportointi oli suurimmilta osin vapaaehtoista. Tällöin tehdyt vastuullisuusraportit perustuivat Global Reporting Initiative (GRI) -standardiin. GRI ei kuitenkaan luonut tasaista ja luotettavaa pohjaa raportoinnille, vaan yritysten tuottamat raportit olivat vaihtelevia (European Commission, 2021).

Vuonna 2014 NFRD (2014/95/EU) hyväksyttiin. Sen asettama vaatimus suuryrityksille raportoida kestävyysvaikutuksista oli ensimmäinen pakottava sääntely. Direktiivi velvoitti yritystä raportoimaan ympäristövaikutuksista, korruptiosta sekä sosiaalisista vaikutuksista. Direktiivin tavoite oli saada sidosryhmille konkreettinen tietolähde, jonka perusteella yrityksiä voitaisiin arvioida. NFRD ei tullut tunnetuksi laajalle yritys pohjalle, sillä se velvoitti vain noin 11 000 suuryritystä raportoimaan (Hummel, 2024).

NFRD-raportit olivat usein täysin keskenään vertailukelvottomia. Direktiivi oli muotoiltu tulkinnanvaraisesti, jolloin jokainen yritys raportoi eri tavalla. Raportit olivat usein laadultaan ja sisällöltään suppeita sekä pinnallisia. Niissä myös

harjoitettiin merkittävää viherpesua, raportoiden vaikutuksista, jotka näyttivät paperilla hyvältä, mutta jättäen pois ne, jotka olivat epäedullisia. Direktiivissä ei ollut tarpeeksi selvää vaatimusta tietolähteiden paikkansapitävyydestä, jolloin yritys saattoi ilmoittaa täysin epäluotettavia lukuja. Täten menetettiin täysin direktiivin tavoite, siitä miten sidosryhmät voisivat käyttää raportteja vertaillakseen yrityksiä (European Commission, 2021).

Näistä syistä Euroopan unionille syntyi tarve luoda uusi sääntely NFRD:n pohjalle. Vuonna 2021 esitettiin Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), joka hyväksyttiin joulukuussa 2022, astuen voimaan tammikuussa 2023. CSRD:n taustalla on vahvasti NFRD:n ongelmien korjaaminen, mutta myös tavoite laajentaa Euroopan unionin Green Deal –ohjelmaa (Pantazi, 2024).

Suomessa on seurattu EU:n asettamaa linjaa raportoinnissa. Osa suomalaisista suuryrityksistä raportoivat kestävyysvaikutuksista jo ennen NFRD:n velvoitetta. Raporttien vertailukelpoisuus on ollut samalla tasolla Euroopan unionin kanssa. Ne ovat olleet keskenään epäluotettavia ja laadullisesti heikkoja. Suomalaisyrietykset ovat osin nähneet kestävyysraportoinnin mahdollisuutena, ja täten ovat kehittäneet raportointikäytänteitä jo pitkään (Hägglom, 2023).

3.2 CSRD:n tavoitteet ja sisältö

3.2.1 CSRD:n tavoitteet

Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) on huomattava uudistus NFRD:hen verrattuna. CSRD tuli voimaan tammikuussa 2023. Sen alle lukeutuvat velvoitteet astuvat voimaan portaittain riippuen yrityksestä. Direktiivi perustuu NFRD:n asettamaan kehykseen. Sen tavoite on korjata ne ongelmat, jotka tekivät NFRD:stä tehottoman. CSRD pohjautuu myös Euroopan unionin European Green Dealiin. CSRD teki vastuullisuusraportoinnista laajasti standardoitua ja pakollista. Sen tavoitteet integroituvat selkeästi Euroopan unionin laajempiin kehitystavoitteisiin. Parantamalla kestävyysraportoinnin

laatua, kattavuutta ja vertailukelpoisuutta pyritään ohjaamaan pääomia tehokkaammin kestäviin investointeihin ja liiketoimintamalleihin. Luotettava tieto auttaa myös torjumaan viherpesua (European Commission, 2022; Pantazi, 2024).

Direktiivin tavoitteet voidaan jakaa kolmeen tasoon. Yksi näistä kolmesta keskeisestä tavoitteesta on raportointitiedon laadun parantaminen. NFRD:tä arvioidessa, yksi suurimmista ongelmista oli raporttien sisällön epäluotettavuus. Raportointitiedoilta puuttui riippumaton varmennus. NFRD:n arvioinnissa tuli ilmi, että sidosryhmät ja sijoittajat eivät voineet käyttää tietoja luotettavasti vertaillessaan yrityksiä. CSRD:n etu on sen yhtenäiset raportointistandardit, jotka velvoittavat kaikkien tietojen yhtenäisestä ilmoittamisesta. Raportointitiedon tulee myös olla riippumattomasti varmennettua. Täten saavutetaan tietoa, jota voidaan vertailla luotettavasti raporttien välillä. Tavoite on, että raportointitieto on yhtä luotettavaa, kuin tilinpäätösluvut (European Commission, 2022; European Commission 2022; Hummel 2024).

Toinen CSRD:n päätavoitteista on lisätä raportoinnin kattavuutta Euroopan unionissa. NFRD velvoitti vain noin 11 000 yritystä raportoimaan kestävyysvaikutuksistaan. CSRD:n piiriin kuuluu noin 50 000 yritystä. Täten raportointivelvollisten määrä ja luonne muuttuu merkittävästi. Laajenuksella velvollisuuden piiriin kuuluvat sekä listaamattomat, että listatut suuryritykset, ja listatut pk-yritykset. Eri yritysryhmille on asetettu omat siirtymäajat. Raportointivelvollisuuden laajentaminen on yksi suurimmista muutoksista CSRD:ssä. Tällä pyritään tilanteeseen, jossa raportointivelvollisuus koskee laajemmin koko talousaluetta ja yhteiskuntaa. Velvollisuuden laajentaminen parantaa raportointitiedon kattavuutta ja täten koko kestävä kehityksen tavoitteita (European Commission, 2022; Pantazi, 2024).

Kolmantena tavoitteena CSRD:llä on luoda yritysten raportointi osaksi Euroopan unionin taloudellista strategiaa. Direktiivi luotiin osaksi EU:n kestävä rahoituksen kehystä. Tähän liittyvät osaksi esimerkiksi EU:n taksonomia-asetus ja Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). Tavoitteena on asettaa kehykset kestävyystiedon käsittelylle ja raportoinnille. Tämä ohjaa investointeja

kestävämpiin kohteisiin ja täten tukee EU:n ilmastotavoitteita. CSRD:n tavoitteet eivät täten rajoitu yritysten läpinäkyvyyden lisäämiseen. Tavoitteena on myös ohjata rahoitusmarkkinoiden kehitystä (European Commission, 2019; European Commission, 2022; Hummel, 2024).

3.2.2 CSRD:n sisältö

CSRD:n sisältö koostuu erinäisistä säännöistä, joiden mukaan raportoinnista tehdään johdonmukaista. Uudistuksen keskiössä on European Sustainability Reporting Standards (ESRS) -standardit. Direktiivi pohjaa kaiken vastuullisuustietojen raportoinnin ESRS:än mukaiseen raportointiin. ESRS Määrittelee tarkasti mitä tietoja tulee raportoida, ja miten raportoitavat tiedot tulee esittää raportissa. Näin saadaan yhteneväisiä raportteja, joiden avulla voidaan myös vähentää viherpesun riskiä, koska raportoitavat kohteet ovat samat kaikille (European Commission 2022; Pantazi 2024).

Toinen CSRD:n keskeisistä periaatteista on kaksoisolennaisuuden käsite. Tällä tarkoitetaan yritysten velvollisuutta raportoida sekä siitä, mitä vaikutuksia yrityksen toiminta aiheuttaa ympäristölle, että siitä, miten ympäristö vaikuttaa heidän toimintaansa. Näin saadaan laajennettua kestävyysnäkökulmaa ja pyritään tuomaan CSRD:tä samaan linjaan Euroopan unionin kestävyystavoitteita. Kaksoisolennaisuudesta on käyty paljon keskustelua akateemisesti. Sen haasteena esiintyy vaikeus kerätä konkreettista dataa molempiin suuntiin tapahtuvista vaikutuksista. Tätä on puolustettu perustellen juuri sen olevan ytimessä siinä, miksi kaksoisolennaisuus on niin hyvä työkalu vastuullisuusraportoinnissa (European Commission, 2022; Hummel, 2024; Dunfjäll, 2024).

CSRD:n säännöksiin kuuluu myös osat raportin varmentamiseen ja digitaaliseen saavutettavuuteen liittyen. Raportoidut tiedot täytyy varmentaa riippumattoman toimijan kautta, jolloin yritys ei voi itse väittää virheellisiä tietoja todeksi. Näin saadaan lisättyä raportoinnin luotettavuutta. Raportoinnin julkaisun tulee tapahtua koneellisesti luettavassa ja digitaalisessa muodossa,

jolloin tieto saadaan kulkemaan automaattisesti, eikä sitä tarvitse etsiä presentaatioiden tai muiden hankalampien dokumenttien kautta (European Commission 2022; Hummel 2024).

CSRD:lle on asetettu tarkat aikataulut sen velvollisuuden voimaantulon osalta. Direktiivissä määritellään, koska yritysten tulee aloittaa raportointivelvollisuuden täyttäminen. Suuryritysten raportointivelvollisuus alkaa tilikaudelta 2024, listattujen pk-yritysten alkaa tilikaudelta 2026 ja Euroopan unionin ulkopuolisten yritysten, joilla on toimintaa EU:n alueella alkaa tilikaudelta 2028. Näin ollen ensimmäiset CSRD-raportit ovat jo julki tilikaudelta 2024. Velvollisuusaikataulun porrastamisella on pyritty helpottamaan pienempien yritysten taakkaa, sillä CSRD voi aiheuttaa niille ylimääräisiä kustannuksia (European Commission 2022).

CSRD:n rooli Euroopan unionin globaalissa asemassa on merkittävä. Missään muualla ei ole kehitetty vastaavaa sääntelyä. Direktiivi myös asettaa tietyin ehdoin vaatimuksia EU:n alueella toimiville yrityksille, vaikka ne olisivat ulkomaisia. Näin pyritään välttämään tilanne, jossa on yritykselle edullista siirtää omistuksensa ulkomaille välttääkseen sääntelyä. Tällä myös pidetään huoli siitä, ettei EU:n alueella toimivat yritykset ole huonomassa kilpailutilanteessa ulkomaisiin toimijoihin nähden. EU:lla on pyrkimys vaikuttaa sääntelyllään myös globaaliin vastuullisuuden kehitykseen (Pantazi 2024).

3.3 CSRD:n raportointivaatimukset

3.3.1 Raportointiprosessin rakenne ja hallinnolliset vastuut

Corporate Sustainability Reporting Directive toimii osana yrityksen lakisääteistä raportointikokonaisuutta. Kestävyysraportointi ei siis ole erillinen liite tai pelkästään markkinoinnissa käytettävä dokumentti. Nykyään se integroidaan suoraan yrityksen mahdollisen vuosikertomuksen ja tilinpäätöksen kokonaisuuteen. Raportti sisällytetään toimintakertomuksen, jotta siinä käsiteltävä tieto ja sen rakenne saadaan samalle tasolle taloudellisten raporttien

kanssa. Yritysten on siis jatkossa käsiteltävä kaikkea kestävyystietoa samalla pietteillä kuin taloudellisia tietoja (European Commission, 2022).

Vastuullisuusraportointi on CSRD:n myötä määritelty yrityksen ylimmän johdon vastuulle. Direktiivissä määritetään tarkasti yrityksen hallituksen tai muun vastaavan elimen vastuu. Tämän elimen vastuulla on varmistaa raportointiprosessin laatuvaatimukset ja raportoinnin tarkkuus ja todenmukaisuus. Tällä varmistetaan kestävyysraportoinnin sitouttaminen yrityksen strategiseen päätöksentekoon, ja sen integraatio riskienhallintaan. Yritysjohdolle ei voi enää ulkoistaa raportointia kokonaan erilliselle osastolle, vaan sen on oltava mukana tiedon käsittelyssä, aivan kuten tilinpäätöksissäkin. Yritysjohdon on siis pakko käsitellä kaikkea vastuullisuusdataa yhtäläisellä vakavuudella, kuin tilinpäätöstäkin. Johdon sitouttamisesta on täten rakennettu edellytys raportoinnin onnistumiselle (European Commission, 2022; Hummel, 2024).

Raportointi myös täten edellyttää yritykseltä selkeitä ja läpinäkyviä prosesseja datan keruulle ja sen käsittelemiselle. Yritysten on pakko alkaa rakentaa ja kehittää sisäisiä prosessejaan, mahdollistaakseen vastuullisuustiedon keräämisen. Suurilla yrityksillä tämä tarkoittaa entistäkin monimutkaisempia tietojärjestelmiä. Tiedon tulee kulkea sekä yrityksen omasta toiminnasta, että arvoketjuista. Tämä tekee prosesseista monivaiheisia sekä -mutkaisia. Raportoinnin vastuuta jaetaan tyypillisesti kolmelle tasolle: Ylin johto, Vastaava yksikkö ja sen koordinointi sekä operatiivinen data. Raportoinnin luotettavuuden varmistamiseksi on myös luotava erilaisia valvontajärjestelmiä talousraportointia myötäillen. Tällä varmistetaan tiedon jäljitettävyyden ja varmennettavuuden (Pantazi, 2024).

Prosessi on siis monivaiheinen. Se alkaa ensin ylimmän johdon sitouttamisesta kestävyystoimintaan, ja jatkuu sieltä aina arvoketjun päihin asti konkreettisen datan keräämisen muodossa. Prosessi synnyttää paljon uusia rooleja ja vastuita, sekä edellyttää henkilöstön koulutusta ja ohjausta. Täten se on myös erittäin raskas instrumentti useimmille yrityksille, joiden liiketoiminta ei luonnistu raportointiin helposti (Hummel, 2024).

3.3.2 Kaksoisolennaisuuden soveltaminen käytännössä

Yksi CSRD:n keskeisimmistä periaatteista on kaksoisolennaisuus eli double materiality. Sillä tarkoitetaan käsitettä siitä, että yrityksen on raportoitava toimintansa vaikutuksista ympäristöön ja yhteiskuntaan, sekä yhteiskunnan ja ympäristön vaikutuksista yritykseen itseensä. Kun aiemmin kestävyysraportoinnin tiedot on painotettu taloudellisiin tarpeisiin, on kaksoisolennaisuuden kautta painopiste laajemmissa yhteiskunnallisissa vaikutuksissa (European Commission, 2022; Dunfjäll, 2024)

Kaksoisolennaisuuden soveltamiseen vaaditaan systemaattiset prosessit. Näin yritys voi tunnistaa ja arvioida kestävyteen liittyviä teemoja, ja toteuttaa laajaa tietopohjaista analyysia. Tarkoituksena on kartoittaa teemoittain yrityksen toimintaympäristö, arvoketjut sekä sidosryhmät. Yrityksen on oman toimintansa lisäksi tarkasteltava epäsuoria vaikutuksiaan, sekä sen kautta vaikutuksia yrityksen omaan toimintaan. Tämän kautta yritysten tulee myös tutkia pk-yritysten aiheuttamia vaikutuksia omaan toimintaansa (Dunfjäll, 2024).

Yhtä aikaa molempien suuntien vaikutusten arviointi ei ole yksinkertaista. Olennaisuusarviointi ei myöskään ole vain yksittäinen tapahtuma, vaan siitä on rakennettava jatkuva prosessi, joka mukautuu toimintaympäristön muutoksiin. Yritys määrittelee itse kriteerit, joiden perusteella arvioidaan eri aiheiden tärkeyttä kaksoisolennaisuuden perusteella. ESRS 1 –standardi määrittelee olennaisuusarvioinnin sekä laadullisen että määrällisen analyysin merkistön. Laadullisella näkökulmalla tarkoitetaan vaikutusten vakavuutta ja niiden luonnetta. Määrällinen näkökulma kuvaa vaikutusten todennäköisyyttä ja niiden laatua. Näitä näkökulmia käytetään yhdessä yrityksen luomien kriteereiden mukaan arvioidessa tarkasteltavien kohteiden hyödyllisyyttä. Yrityksen on dokumentoitava tämä arviointiprosessi osaksi raporttia. Siinä on perusteltava miksi tietyt aiheet ovat jätetty pois raportista ja miksi tietyt ovat valittu. Tällä tavoitellaan raporteille hyvää läpinäkyvyyttä (EFRAG, 2023).

Olennaisuusarviointi edellyttää keskeisenä osana sidosryhmien osallistamista raportointityöhön. Raportoinnin tekeminen oikeaoppisesti edellyttää vahvaa

vuoropuhelua kaikkien sidosryhmien kanssa. Sidosryhmiltä saadaan tietoa siitä, mitkä aiheet ja vaikutukset ovat kaikkein merkittäviä kokonaisuuden kannalta. Tämä vaihe on erityisen raskas suurille kansainvälisille yrityksille, joiden sidosryhmät sijaitsevat ympäri maailmaa, ja pitävät sisällään monia eri kulttuureita. Sidosryhmien osallistaminen on kuitenkin tärkeä osa olennaisuusarviointia (European Commission, 2022; Dunfjäll, 2024)

Käytännössä kaksoisolennaisuuden sisällyttäminen raportointiin vaatii yritykseltä mahdollisuutta käsitellä valtavia määriä tietoa. Erilaiset tietolähteet ja tiedonhankintakeinot luovat järjestelmästä monimutkaisen.

Ympäristövaikutuksia voidaan mitata esimerkiksi hiilijalanjäljen kautta tai yhteiskunnallisia vaikutuksia sidosryhmien henkilöstön kautta. Erilaiset tiedon muodot luovat hankaluuksia yrityksille, jotka eivät ole tottuneet tiedon keräämiseen. Usein tieto voi olla hajanaisesti saatavilla, eikä se ole vertailukelpoista. Tiedot voivat esimerkiksi tulla eri maista ja eritasoisista arvoketjun osista. Siksi CSRD vaatii pelkän prosessin lisäksi investointeja tietojärjestelmiin ja henkilöstöön (Hummel, 2024).

Kaksoisolennaisuus liittyy myös kiinteäksi osaksi yrityksen riskienhallintaa. Direktiivi edellyttää kestävyysriskien liittyvien riskien ja mahdollisuuksien sisällyttämistä yrityksen liiketoimintastrategian osaksi. Kestävyysaiheet tulevat siis lisätä osaksi riskienhallinnan kokonaisuutta muiden riskien ohelle. Tällä pyritään ennen kaikkea yhdistämään kaksoisolennaisuuden periaate taloudellisten ja ei-taloudellisten tavoitteiden välille, ja edistämään EU:n vihreän siirtymän kokonaisuutta (European Commission, 2022; Hummel, 2024).

Kaksoisolennaisuuden soveltaminen käytännössä on haastavin osa CSRD-raportointia, sekä yritysten, että EU:n näkökulmasta, vaikka sen teoreettinen määritelmä on helppo ymmärtää. Erityisesti haasteita tuottavat rajatapaukset, joissa jää yrityksen vastuulle määrittellä onko jokin tema taloudellisesti tai kestävyysriskillisesti merkittävää. Tämä luo raporteihin edelleen jonkin verran tulkinnanvaraisuutta, jonka poistaminen on yksi CSRD:n päätavoitteista. EFRAG edellyttää yrityksiltä dokumentaatiota tästä prosessista (Dunfjäll, 2024).

Käytännön soveltaminen voidaan kaksoisolennaisuudessa katsoa kolmiportaisena: Ensin yritys luo laaja-alaista analyysia potentiaalisista riskeistä sekä vaikutuksista, Toisena se tarkastelee näiden riskien ja vaikutusten laatua ja määrää, sekä kolmantena päättää mitä esille nousseista teemoista tutkitaan tarkemmin ja esitetään raportissa. Prosessin perusedellytyksenä on datan laadun varmistaminen ja tietojärjestelmien selkeys. Tämän prosessin luominen yritykselle helpoksi ja kevyeksi voi muodostua merkittäväksi kilpailueduksi yritykselle (European Commission, 2022; Dunfjäll, 2024).

3.3.3 Raportoitavat tiedot ja mittarit

Kuten todettu, CSRD:n tavoite on tuottaa mahdollisimman vertailukelpoista tietoa kestävyysvaikutuksista. Direktiivin vaatimukset perustuvat yksityiskohdiltaan ESRS –standardeihin. ESRS perustuu kehyksenä ESG –osa-alueisiin, jotka ovat: ympäristö, sosiaalinen vastuu ja hallintotapa. Näihin alueisiin jaettuna pyritään kattamaan yrityksen laaja-alaiset vaikutukset (European Commission, 2022; EFRAG, 2023).

ESRS koostuu kahdesta ylemmän tason standardista, jotka on nimetty numeroilla 1 ja 2. ESRS 1 käsittää yleisemmät raportointiperiaatteet ja raportoinnin laatuvaatimukset. ESRS 2 sisältää kaikki pakolliset tiedot, joista tulee raportoida, olennaisuusarviosta riippumatta. Yleiset vaatimukset käsittävät esimerkiksi yrityksen strategiaan ja tavoitteisiin liittyvät tiedot. Aihekohtaiset standardit on jaettu ESG –alueisiin ja edelleen yksityiskohtaisempiin aihealueisiin numeroiden (EFRAG, 2023).

Ympäristöön liittyvä raportointi on jaettu standardeihin ESRS E1-5. ESRS E1 – standardi keskittyy erityisesti kasvihuonepäästöihin ja niiden kaikkiin kolmeen päästökategoriaan, eli Scope 1-3. Tämän lisäksi E1 käsittää ohjeet ilmastonmuutoksen riskeistä ja mahdollisuuksista raportointiin. ESRS E2 ja E3 keskittyvät veteen ja mereen, sekä niiden biologiseen monimuotoisuuteen. E4 ja E5 käsittelevät kiertotaloutta ja saastumista (European Commission, 2022; EFRAG, 2023).

Ympäristöraportointi on ensisijaisesti kvantitatiivista luonteeltaan, ei niinkään kvalitatiivista. Tiedot on esitettävä numeerisesti, jonka johdosta niitä ei voida peitellä tulkittavissa olevien lauseiden taakse. Yritykset esittävät ennen kaikkea tarkat arvot niiden kokonaispäästöistä, energiankulutuksesta ja erilaisista näihin liittyvistä kohteista. Numeerisen datan lisäksi tähän osaan kuuluu kuvata yrityksen ilmastostrategia ja yhteydet taloudellisiin tavoitteisiin. Siirtymä numeeriseen ja vahvistettuun tietoon on merkittävin muutos, jonka CSRD tuo kestävyystyöhön (Hummel, 2024).

ESRS S1-S4 standardit keskittyvät sosiaaliseen ulottuvuuteen. Ne sisältävät ohjeita henkilöstöstä ja arvoketjun työntekijöistä raportointiin. Tämän lisäksi raportoidaan myös laajemmista yhteisövaikutuksista ja asiakkaista. Standardit korostavat erityisesti työntekijöiden ja yhteisön hyvinvointia, oikeuksia ja turvallisuutta. Yritys raportoi yksityiskohtaisesti muun muassa: henkilöstön demografiasta, palkkaeroista ja työoloista. Arvoketjuista tulee raportoida riskeistä ihmisoikeuksiin liittyen. Näin mahdollistetaan kokonaisvaltainen käsitys yrityksen vaikutuksesta myös toimittajiinsa (European Commission, 2022; EFRAG, 2023).

Sosiaalisten mittareiden asettaminen on huomattava kompastuskivi yrityksille, joiden toimitusketjut ulottuvat ympäri maailmaa. Sosiaaliset mittarit ovat pääosin kvantitatiivisia, joka aiheuttaa niihin merkittävää tulkinnanvaraa. Tietojen vertailu on näin ollen haastavaa, varsinkin kun ulkomailta tulevaa tietoa voidaan helposti vääristellä. Sosiaalisen vastuun tiedot on myös helppoa esittää ulkoa kontekstistaan, jolloin ne jäävät etäisiksi yrityksen muusta raportointitiedosta (Dunfjäll, 2024).

Hallintotapaa käsittelevät G1-G2 –standardit. Nämä keskittyvät etenkin yrityksen eettisiin toimintatapoihin sekä korruptioon. Raportoinnin on sisällettävä tiedot esimerkiksi yrityksen eettisistä toimintatavoista ja periaatteista, sekä miten yrityksen toimintakulttuuri toimii käytännössä. Lisäksi standardit sisältävät ohjeet raportointiin hallituksen roolista vastuukysymyksissä. Hallintotavan standardit ovat esillä etenkin sijoittajien ja viranomaisten näkökulmasta. Näin

saadaan kuva yrityksen kokonaisvaltaisesta suhtautumisesta vastuullisuuteen ja hallintotapaan (European Commission, 2022; EFRAG, 2023; Pantazi, 2024).

ESRS –standardien vaatimukset edellyttävät merkittäviä investointeja yritysten tietojärjestelmiin. Yritysten on käytävä läpikotaisesti läpi erilaiset tiedonkeruuprosessinsa ja integroitava niihin ESRS –mukaiset tiedot. Tämä tarkoittaa käytännössä myös eri osastojen välisen yhteistyön syventymistä. Vastuullisuustiedon tulee kulkea kaikkien osastojen läpi, ei vain operatiivisten toimintojen (Pantazi, 2024).

3.3.4 Raportoinnin varmennus

CSRD sisältää vaatimuksen raportoinnin varmennukseen riippumattomasti. Varmennusvelvoite koskee kaikkia CSRD:n alaisia yrityksiä. Tämä on yksi merkittävimmistä muutoksista aiempaan NFRD-direktiiviin liittyen. Tämän seurauksena raportoinnin vertailukelpoisuus oli heikko. CSRD pyrkii täten vähentämään viherpesua vaatimalla tiedon varmentamisen ja todentamisen (European Commission, 2022; Pantazi, 2024).

Direktiivi edellyttää yrityksen vastuullisuusraportoinnin varmennusta riippumattoman tarkastajan tai vastaavia palveluja tarjoavan tahon toimesta. Tämän roolin voi täyttää esimerkiksi tilintarkistaja tai muu toimija. Tällöin noudatetaan samoja eettisiä ohjesääntöjä, kuin taloudellisia raportteja käsitellessä. CSRD ei kuitenkaan velvoita yrityksiä siirtymään vahvaan varmistukseen heti, vaan aluksi riittää tarkastajan vahvistavan tiedon uskottavuuden ja tarkastavan sen lähteet. Tavoite on siirtyä tulevaisuudessa tilintarkastuksen tason täyttävään varmistukseen. Siirtymäaika antaa yrityksille mahdollisuuden kehittää prosessejaan (European Commission, 2022; Pantazi, 2024).

Riippumaton tarkastaja perustaa varmistuksensa ESRS –standardeihin. Hän varmistaa, että tarvittavat kestävyysaiheet on käsitelty, ja että annetut tiedot perustuvat luotettaviin lähteisiin ja ovat todennettavissa. Yrityksen pitää siis pystyä osoittamaan tietopolku, josta selviää tiedon alkuperäinen lähde. Kaikki

raportissa esitetyt luvut ja mittarit on oltava dokumentoitu ja varmistettavissa. Raportoinnin luotettavuus ei siis perustu riippumattoman tarkastajan työhön ensisijaisesti, vaan yrityksen omiin valvontamekanismeihin. Tämän vuoksi monet yritykset ovat kehittäneet sisäisiä auditointiprosessejaan vastuullisuusraportointia varten. (European Commission, 2022; Hummel, 2024).

3.3.5 Raportin digitaalinen toteutus

CSRD velvoittaa yritykset julkiasemaan raportit osana toimintakertomusta, eikä erillisenä dokumenttina. Raportti esitetään yhtenä selkeänä kokonaisuutena, joka on vertailukelpoinen taloudellisten raporttien kanssa. Raportti tulee julkaista digitaalisesti ja koneellisesti luettavassa muodossa. Direktiivi vaatii yritykset käyttämään XHTML-muotoa. Tämän lisäksi raporttiin lisätään XBRL-taksonomian mukaiset merkinnät. Näillä mahdollistetaan tietojen käsittely koneellisesti ja automaattisesti. Jokainen raportin merkintä saa oman tunnisteensa, joka helpottaa tiedonkäsittelyä merkittävästi. Tavoitteena on mahdollistaa yhtenäisen tietokannan luonti, jotta tietoja voidaan löytää ja arvioida mahdollisimman helposti ja matalalla kynnyksellä (European Commission, 2022; Pantazi, 2024).

Yhtenäinen digitaalinen julkaisutapa on keskeinen osa tavoitteessa helpottaa raportointiprosessin avoimuutta ja luettavuutta. Sähköisillä tietomuodoilla mahdollistetaan tietojen automaattinen läpikäynti, ja se auttaa myös löytämään virheitä raportoinnissa. Koneellisesti läpikäytävät tiedot luovat myös sijoittajille mahdollisuuden lisätä tietoja helpommin erilaisiin analyyseihin tai tilastollisiin seurantamalleihin (Hummel, 2024).

Julkaisua koskevat vaatimukset sisältävät myös osia raportin saavutettavuuden osalta. Raportin on oltava yleisesti ja helposti saatavilla. Tämän lisäksi raportin on oltava helposti luettavissa, tarkoittaen tekstin rakenteen ja värin olevan sopivia kaikenlaisille lukijoilla. Raportti tulee myös julkaista PDF/A-yhteensopivana versiona, jotta se voidaan arkistoida tulevaisuutta varten (European Commission, 2022).

3.4 Ajankohtaiset muutokset

3.4.1 ESRS-standardien täsmentäminen

CSRD on astunut jo voimaan, mutta sen toimeenpaneminen ei ole yksinkertainen prosessi. ESRS-sääntelykehys muodostaa määrittelyn raportoinnille, mutta se kehittyy jatkuvasti. Tämän kehityksen merkittävin askel on vuonna 2024 EFRAG:in julkaisemat Implementation Guidance –asiakirjat. Ne antavat ohjeita, sekä tarkentavat yritysten raportointikäytäntöjä. Niiden tavoitteena on etenkin selkeyttää tiedonkeruuprosesseja sekä kaksoisolennaisuuden arviointia. EFRAG korostaa ohjeistuksessaan, että olennaisuusarviointia pidetään edelleen raportoinnin perustana, sekä painottaa sen tarkkaa dokumentaatiota (EFRAG, 2024).

Implementation Guidance –asiakirjat pyrkivät selkeyttämään ja helpottamaan CSRD:n hankalimpia osa-alueita. Näitä ovat etenkin raportointi arvoketjujen osalta, sekä tietolähteiden suuri määrä. Suosituksia päivitetään yritysten ja sidosryhmien palautteen perusteella. Komissio on todennut ESRS –standardien olevan jatkossa alati muuttuva sääntelykehys, jota päivitetään vastaamaan talouden ja teknologian muutoksia (European Commission, 2023b).

Lähtulevaisuudessa ESRS-standardeja päivitetään toimialakohtaisten standardien julkaisuilla. EFRAG kehittää useita eri toimialakohtaisia standardeja, joiden avulla voidaan tarkentaa raportointivaatimuksia alakohtaisesti. Standardien julkaisuaikaa on lykätty. Vuoden 2026 kesällä odotetaan julkaistavaksi ensimmäiset standardit. Alakohtaisilla standardeilla pyritään sovittamaan raportointia alojen erityspiirteiden mukaan. Ensimmäisen alakohtaiset standardit ovat suunnattu päästöintensiteetille aloille. EFRAG:in tavoitteena on luoda aloille keskenään vertailukelpoisempia raportteja. Tällä hetkellä yleisempien kehysten käytöstä on syntynyt tulkinnanvaraisuutta raporttien välille (EFRAG, 2024)

Uudet standardit ovat herättäneet huolta sääntelyn monimutkaistumisesta. Erityisesti pienemmät raportointivelvolliset yritykset voivat joutua

monimutkaistumisen johdosta suuremman hallinnollisen taakan alle. Monilla toimialoilla yritykset ovat kuitenkin itse toivoneet tarkempia alakohtaisia ohjeistuksia, jotta raportoinnin toteutus olisi selkeämpää (EFRAG, 2024).

3.4.2 Omnibus ja CSRD:n oikeudellinen yhteensovittaminen

CSRD:n taustalla on valmisteltu Omnibus -sääntelypakettia, jonka tavoitteena on yhtenäistää kaikki EU-direktiivit, jotka käsittelevät yritysraportointia. CSRD on uudistuksena huomattava, joten muiden raportointisäädäntöjen tulee olla sen kanssa samassa linjassa. Täten Omnibus on ennen kaikkea juridinen väline, joka upottaa CSRD:n osaksi EU:n laajempaa raportointikehystä (European Commission, 2025a; Pantazi, 2024).

Omnibus julkaistiin ehdotuksena ensin kesällä 2024. Sitä käsiteltiin vuonna 2025 Euroopan parlamentissa ja –neuvostossa. Kesäkuussa 2025 Omnibus-paketin sisällöstä päästiin yhteisymmärrykseen ja se on määrä hyväksyttävä loppuvuoden 2025 aikana. Tämän jälkeen alkaa siirtymisaika, joka kestää vuoden 2026 loppuun asti. Tänä aikana jäsenvaltioiden tulee sisällyttää muutokset kansalliseen lainsäädäntöön (European Commission, 2025a; Council of the EU, 2025a)

Omnibus vaikuttaa suoraan neljään säädökseen: kirjanpitudirektiiviin (2013/34/EU), tilintarkastusdirektiiviin (2006/43/EY), tilintarkastusasetukseen (537/2014) ja transparency-direktiiviin (2013/50/EU). Kirjanpitudirektiivi viittaa jatkossa suoraan ESRS-standardeihin, jonka avulla saadaan kestävyystiedot sisällytettyä toimintakertomukseen suoraan. Tilintarkastusta käsittelevät säädökset määrittelevät jatkossa kestävyysraportoinnin varmennuksen periaatteita, kun varmennuksesta tulee osa tilintarkastusprosessia. Transparency-direktiivi päivittyy varmistamaan kestävyysraportoinnin julkaisuille samat kriteerit kuin taloudellisille raporteille (European Commission, 2025a).

Omnibuksen yksi tärkeimmistä osista on Stop-the-Clock -säännös. Se hyväksyttiin osaksi kokonaisuutta keväällä 2025. Se siirtää CSRD:n toimeenpanoaikataulua listattujen pk-yritysten sekä EU:n ulkopuolisten

konsernien osalta yhdellä vuodella. Päätös on merkittävä, sillä se antaa yrityksille lisää aikaa rakentaa raportointijärjestelmiä ja varmennusprosesseja (Council of the EU, 2025b).

Omnibus-paketin kautta valmistellaan myös muita uusia säädöksiä. Esimerkiksi suuryritysten tytäryhtiöille valmistellaan vapaaehtoista raportointikehystä. Tämän raportoinnin ideana on mahdollistaa pienen tytäryhtiön käyttää osittain emoyhtiön raporttia osana omaa raportointiaan tai raportoida omista kestävyysvaikutuksistaan suppeammin, sillä niistä on jo raportoitu osana emoyhtiötä (European Commission, 2025a).

Omnibus:in tuomat vaikutukset tulevat esiin vasta vuoden 2026 aikana, kun jäsenvaltiot asettavat omat lait sen pohjalta. Vasta niistä nähdään, kuinka tiukat sanktiot ja valvontajärjestelmät kukin jäsenmaa asettaa raportoinnin varmennukselle. Omnibus:in myötä CSRD on saatu teoriassa käytäntöön kokonaan sen tavoitteiden osilta. Kaikki sen asettamat raportointidirektiivit sekä avoimuus- ja valvontadirektiivit toimivat yhdessä. Ne ovat myös täten täysin verrattavissa taloudelliseen raportointiin. Euroopan komissio on ilmoittanut arvioivansa Omnibus:in käytäntöönpanon perusteella mahdollisuuksia laajentaa CSRD:n soveltamisalaa tulevaisuudessa (European Commission, 2025a; Council of the EU, 2025a).

3.4.3 Pk-yritysten sääntelykehitys ja VSME

CSRD ei koske suoraan listaamattomia pk-yrityksiä, mutta raportointivelvollisten yritysten kautta vaikutukset ulottuvat pitkälle toimitusketjuihin. Tämän vuoksi monet pk-yritykset joutuvat noudattamaan raportointiperiaatteita. Ongelma on tunnistettu Euroopan Unionissa ja tämän vuoksi EFRAG on kehittänyt pk-yrityksille vapaaehtoisen raportointiviitekehyksen. Tämä VSME (Voluntary Sustainability Reporting Standard for Non-listed SMEs) -standardi on suunniteltu helpottamaan sitä hallinnollista taakkaa, joka pk-yrityksille aiheutuu CSRD:stä. VSME:n ensimmäinen ehdotus julkaistiin heinäkuussa 2025. VSME tavoittelee yhtenäistä raportointimallia, joka kuitenkin tarjoaa enemmän

joustavuutta, kuin viralliset ESRS-raportointisäädökset, johtuen pk-yritysten käytännön haasteista (European Commission, 2025b).

VSME:hen sisältyy kolme soveltamistasoa. Näin varmistetaan eri kokoluokan pk-yrityksille sopivat sääntelykehykset. Ensimmäinen taso on tarkoitettu resursseiltaan rajallisimmille, ja yrityksille, joilla ei ole monimutkaisia sidosryhmävaatimuksia. Se sisältää yleisimmät ESG-tiedot, esimerkiksi ympäristövaikutukset ja työntekijöiden eettisen kohtelun. Laajennettu toinen taso on tarkoitettu pk-yrityksille, joiden sidosryhmävaatimukset ovat suuremmat tai niillä on merkittävää kansainvälistä toimintaa. Taso syventyy yksityiskohtaisemmin erilaisiin mittareihin koskien muun muassa toimitusketjujen hallintaa. Kolmas taso sisältää toimialakohtaisia vaatimuksia, ja onkin täten tarkoitettu vain tietyille päästöintensiivisille aloille (EFRAG, 2025a)

EFRAG on myös julkaissut digitaalisen työkalun (VSME Digital Template and XBRL Taxonomy) pk-yritykset huomioon ottaen, varmistaen raporttien digitaalisen ja koneellisesti luettavan julkaisun. Askel on merkittävä, sillä se edistää VSME:n käyttöönottoa suoraan suuryritysten toimitusketjujen osaksi. Työkalu tarjoaa mallit siitä, miten raportointitietoja voidaan siirtää suoraan osaksi suurempien yritysten raportointijärjestelmiä (EFRAG, 2025b).

VSME on saanut enimmäkseen positiivista palautetta. Etenkin pk-yrityksiä edustavat järjestöt ovat kehuneet säädösten parantavan pk-yritysten mahdollisuuksia vastata raportointiin liittyviin tietopyyntöihin. Kritiikkiäkin on kuitenkin esiintynyt. Standardin vapaaehtoisuutta on kritisoitu, sillä se voi johtaa raporttien vertailukelpoisuuden heikkenemiseen. Suuryritykset ja rahoituslaitokset ovat esittäneet, että VSME tulisi tehdä ainakin osittain pakolliseksi tulevaisuudessa. Tämä tapahtuisi vain niiden pk-yritysten osalta, jotka toimivat jo nyt läheisessä yhteistyössä suuryritysten tai julkisten rahoituslaitosten kanssa. Komissio on ilmoittanut ottavansa arviointiin mallin, jossa osa VSME:n vaatimuksista liitettäisiin suoraan CSRD:n seuraavaan toimeenpantavaan kokonaisuuteen (European Commission, 2025b)

VSME-standardi tulee komission hyväksyntään vuonna 2026. Tämän jälkeen julkaistaan ohjeistukset jäsenvaltioihin sen käyttöönottoa varten. EFRAG jatkaa toimialakohtaisten ohjeistusten kehittämistä eri sektoreille. EFRAG on myös ilmoittanut tekevänsä jatkossa yhteistyötä jäsenvaltioissa yritysverkostojen ja kauppakamareiden kanssa, jotta pk-yritykset saavat tarvittavaa koulutusta säädöksiin (EFRAG, 2025a; European Commission, 2025b).

4 CSRD:n vaikutukset listaamattomien pk-yritysten liiketoimintaan

4.1 Tutkimuksen yleiskuva ja vaikutusmekanismit

Aiemmissä luvuissa on käsitelty CSRD:n sisältö ja tavoitteet, sekä olennainen viitekehys tutkimukselle. Tässä luvussa siirrytään tarkastelemaan käytännön vaikutuksia viitekehykseen pohjautuen. Tarkastelu keskittyy mekanismeihin, joiden kautta CSRD:n vaikutus ulottuu listaamattomiin pk-yrityksiin.

CSRD:n epäsuorat vaikutukset ovat herättäneet paljon kiinnostusta niin poliittisissa kuin tutkimuksellisissakin piireissä. Direktiivin vaikutusalue on teoreettisesti valtavan suuri juuri arvoketjujen kautta. Vaikutuksia on kuvattu nimellä: sustainability reporting ripple effect. Tällä tarkoitetaan yksinkertaisesti raportointivelvollisten asettamien tietovaatimusten leviämistä arvoketjujen kautta yhä pienempiin toimijoihin (Ahern, 2023).

Tutkimusten konsensuksen perusteella vaikutukset tulevat ilmi kolmen erillisen kanavan kautta. Arvoketjut ovat ensisijainen ja näkyvin vaikutuskanava, joka pitkälti aiheuttaa operatiivisten ja taloudellisten kanavien vaikutukset. Tämän lisäksi rahoitusmarkkinat sekä sidosryhmät luovat kolmannen vaikutuskanavan (Niemann ym., 2025; Steidle ym., 2025; Alho & Ranta, 2025)

Tässä luvussa on tarkoitus tarkastella näitä mekanismeja aikaisemman tutkimuskirjallisuuden perusteella. Tarkastelussa verrataan havaintoja sekä Euroopan että Suomen tasolla. Luku muodostaa kokonaiskuvan siitä miten CSRD:n aiheuttamat vaikutukset heijastuvat pk-yritysten markkinatilanteeseen. Luvun painopiste on yritysten vastaanottamissa vaikutuksissa, eikä sääntelyn teknisissä yksityiskohdissa.

4.2 Arvoketjujen kautta välittyvät vaikutukset

4.2.1 Toimittajavaatimukset ja tietopyynnöt

CSRD-direktiivin konkreettiset vaikutukset suuryrityksissä on pakottanut yritykset ulottamaan raportointia myös toimitusketjuihin. Direktiivi edellyttää raportointivelvollisen yrityksen raportoivan koko toimitusketjunsä vastuullisuus- ja kestävyystiedoista. Tämän takia niiden on pyydettävä tarkkoja tietoja toimittajiltaan. Tietopyynnöt ovat yleistyneet nopeasti CSRD:n voimaantulon jälkeen. Erityisesti tämä on koskenut aloja, joissa arvoketjut ovat vahvasti kansainvälisiä (Niemann ym., 2025).

Alankomaissa toteutettu laaja tutkimus pyrki selvittämään juuri epäsuoria vaikutuksia paikallisiin pk-yrityksiin. Tutkimuksessa havaittiin noin kolmanneksen mukana olleista yrityksistä saaneen asiakkailtaan tai muilta sidosryhmiltään tietopyyntöjä. Tietopyynnöt sisälsivät CSRD:n vaatimia raportointitietoja muun muassa hiilidioksidipäästöihin, työolosuhteisiin ja energiankulutuksen liittyen. Pk-yritykset kuitenkin totesivat tietopyyntöjen olleen sisällöltään hyvin erilaisia ja niiden vaatineen paljon manuaalista työtä. Suurimalla osalla yrityksistä ei ollut tietojärjestelmiä datan raportointia varten (Niemann ym., 2025).

Tutkimuksessa tuli ilmi myös huomattavia toimialakohtaisia eroja. Yritykset, jotka toimivat kansainvälisissä toimitusketjuissa, saivat raportointivaatimuksia aikaisemmin ja enemmän, kuin yritykset, jotka toimivat vain paikallisesti. Paikallisilla markkinoilla toimivien yritysten saamat vaikutukset jäivät vähäiseksi verrattuna teknologiayhtiöihin, joiden markkina-alue on kansainvälinen. (Niemann ym., 2025).

Suomessa havainnot ovat olleet vastaavia. Ympäristöministeriö on teettänyt aiheesta tutkimuksen, jossa käsiteltiin pk-yritysten valmiuksia kestävyysraportointiin. Raportista käy ilmi, että suurin osa suomalaisista pk-yrityksistä ei ole vielä saanut tietopyyntöjä sidosryhmiltään. Kuitenkin noin 60 prosenttia uskoi niiden ilmaantuvan tulevaisuudessa (Alho & Ranta, 2025).

Yritysten mukaan suurimmat haasteet tietopyyntöjen osalta liittyvät sidosryhmien vaatimusten hajanaisuuteen. Raportointimallit ja tietosisällöt vaihtelevat suurten yritysten välillä, joka aiheuttaa pk-yrityksille tarpeen tuottaa samaa tietoa useaan eri muotoon. Tämä aiheuttaa yrityksille merkittäviä haasteita resurssien ja osaamisen osalta. Valtaosalla yrityksistä ei ole minkäänlaisia tietojärjestelmiä valmiina raportointivelvollisuuden täyttämistä varten. Moni yritys pitääkin tiedon laatuun liittyviä vaatimuksia hankalina (Alho & Ranta, 2025).

Tutkimuksessa havaittiin myös vastuullisuusraportoinnista muodostuvan kilpailuetu osalle yrityksistä. Yritykset, joilla ei ilmennyt ongelmia tietopyyntöjen täyttämässä, saivat siitä huomattavaa etua tarjouskilpailuissa, ja täten pitivät itsellään korkeampaa asemaa suurille asiakkaille. Havainto tukee hypoteesia siitä, että tietovaatimusten täyttämällä voi olla myös strategisia hyötyjä yritykselle (Alho & Ranta, 2025).

4.2.2 Arvoketjun hallinnan muutos ja instituutionaalinen paine

CSRD ei pelkästään vaikuta arvoketjuihin yksittäisten tietopyyntöjen kautta, vaan se muokkaa yritysten välisiä suhteita laajemmin. Kyse on ripple effect - ilmiöstä. Sääntelyvelvoitteet leviävät markkinoiden kautta osaksi normaalia yritysten yhteistyökäytäntöä ja juurtuvat osaksi liiketoimintaa. Suuret yritykset eivät vain toimita tietopyyntöjä, vaan alkavat myös vaatia tiettyjen kriteerien täyttymistä ehtona yhteistyön jatkamiselle tai aloittamiselle (Ahern, 2023).

Tämä aiheuttaa pk-yrityksille instituutionaalista painetta. Yritysten on pakko mukautua toimialansa markkinaehtoihin ja asiakkaidensa odotuksiin. Yritysten täytyy kehittää toimintaansa vastaamaan raportointivelvoitetta. Tämän kaltaista sääntelyä kutsutaan pehmeäksi sääntelyksi, ja se voikin olla vaikutuksiltaan yhtä vahvaa, kuin lain velvoittama sääntely. Tämä johtuu vapaiden markkinoiden mekanismeista, jotka sulauttavat sen osaksi liiketoimintaa (Ahern, 2023).

Suomessa osa pk-yrityksistä on tämän johdosta alkaneet kehittämään raportointijärjestelmiään jo ennakoivasti. Ympäristöministeriön tutkimuksen mukaan useat yritykset olivat aloittaneet jo vastuullisuusmittareiden ja tiedonkeruun kehittämisen ilman tietopyyntöjä, sillä se nähtiin välttämättömänä kehityskulkuna tulevaisuudessa. Tämä osoittaa kehityskulun olevan kohti yhä vahvempaa markkinapainetta CSRD:n osalta (Alho & Ranta, 2025; Ahern, 2023).

4.3 Operatiiviset ja taloudelliset vaikutukset

4.3.1 Raportointiprosessien käynnistäminen

Suurimmat vaikutukset pk-yrityksissä toteutuvat raportoinnin vaatimien tietojärjestelmien ja –prosessien rakentamisesta. Vaasan yliopistossa toteutetussa tutkimuksessa tarkasteltiin pk-yritystä, joka kehitti raportointiprosesseja asiakasyhteistyön pohjalta ennakoivasti. Tutkimus havaitsi, että raportointi oli raskasta etenkin tiedonhallinnan ja yrityksen sisäisen roolituksen osalta. Yritys oli yleisen tavan mukaan aiemmin raportoinut vain taloudellisia tunnuslukuja. Tämän vuoksi kaikki kestävyystietoihin liittyvä tekninen infrastruktuuri jouduttiin rakentamaan alusta asti. Tämä aiheutti merkittävää hallinnollista kuormitusta yritykselle, kun työntekijöiden tuli hoitaa raportointityötä muiden työtehtävien ohella. Tutkimus toimii käytännön esimerkkinä sille todellisuudelle, jota tietopyyntöjen täyttäminen pk-yrityksessä on (Peltomäki, 2024).

Raportoinnin käytännön toteutus edellytti erilaisten tietolähteiden käyttöönottoa. Tämä lisäsi riippuvuutta ulkopuoliseen apuun. Yritys joutui käyttämään konsultointiapua selvittääkseen uusista laskentaperusteista ja tietolähteistä. Tästä johtui suuret kustannukset prosessin alkuvaiheessa etenkin suunnittelun osalta. Tutkimuksessa todettiin raportointiprosessin olevan jatkuvan oppimisen prosessi. Yrityksen eri osastot joutuivat tekemään tiivistä yhteistyötä varmistukseksi raportoinnin onnistumisen. Tiivis yhteistyö teki työstä vaativampaa, mutta paransi yrityksen sisäistä tiedonkulkua (Peltomäki, 2024).

Ympäristöministeriön tutkimus tukee tätä havaintoa siitä, että raportointiprosessit vaativat resurssien kohdistamista uudelleen. Pk-yritykset kuvasivat tutkimuksessa raportoinnin ja siihen valmistautumisen vaikuttavan ennen kaikkea henkilöstön kuormitukseen ja hallinnollisiin kustannuksiin. Pienemmissä organisaatioissa on usein rajalliset henkilöstöresurssit, mikä johtaa tilanteeseen, jossa raportoinnin valmistelu vie huomattavasti aikaa yrityksen keskeiseltä liiketoiminnalta. Monet yritykset eivät olleet suunnitelleet budjettia tai vastuunjakoja raportointia varten. Tämä johti sekavuuteen ja hitauteen käytännön toteutuksen aikana. Tutkimus korostaa juuri resurssien ja organisoinnin olevan keskeinen ongelma pk-yritysten raportointikykyjen kehityksessä (Alho & Ranta, 2025).

Myös Taina Kärjen Pro Gradu –tutkielma vahvistaa havaintoa siitä, että raportointiprosessin onnistuminen riippuu vahvasti yrityksen sisäisestä yhteisyydestä. Tutkimus osoittaa pk-yritysten tarvitsevan huomattavia organisaatiomuutoksia, jotta raportointi voidaan integroida liiketoiminnan osaksi. Raportoinnin onnistumisen edellytyksenä on toimiva vuorovaikutus yrityksen eri toimintojen välillä, jotta tietopyyntöihin voidaan vastata vaadittavalla laadulla ja laajuudella. Yhteistyö raportoinnin parissa synnyttää uusia rajapintoja organisaatioon. Näin myös yrityksen on pakko pohtia, miten uudet tiedot integroidaan olemassa oleviin järjestelmiin. Tutkimuksessa vahvistetaan myös aiempia havaintoja siitä, miten tiedonhallinnan rakenteet ovat puutteellisia, joka johtaa merkittäviin kustannuksiin pk-yritykselle (Kärki, 2024).

4.3.2 Osaamisvaje

CSRD:n vaikutukset ilmenevät pitkälti osaamisvajeen kautta.

Ympäristöministeriön mukaan suurin osa suomalaisista pk-yrityksistä uskoo raportoinnin valmistelun aiheuttavan merkittäviä lisäkustannuksia, sillä ne joutuvat turvautumaan ulkopuolisten asiantuntijoiden apuun. Raportointiin tarvittavien järjestelmien käyttöön tarvitaan myös koulutuksia henkilöstölle, joka lisää kustannuksia entisestään. Pk-yritykset pitävät raportointiprosesseja

taloudellisesti haastavina sillä niiden kustannukset syntyvät kauan ennen kuin mahdolliset hyödyt näkyvät liiketoiminnassa (Alho & Ranta, 2025).

Kustannukset eivät henkilöstön osalta johdu pelkästään koulutuksesta, tai konsultoinnista, vaan ne ilmenevät myös haasteina ajankäytössä ja työn kuormittavuudessa. Raportoinnin valmistelu vaatii kaikkien yrityksen osastojen yhteistyötä, jolloin se vie olennaisesti aikaa yrityksen ydintoiminnoilta. Tällöin se lisää yritykselle paineita palkata lisää työvoimaa ilman liiketoiminnan laajentumista. Kuitenkin ilman selkeää ja yhtenäistä raportointityötä, se voi jäädä hajanaiseksi ja laadultaan huonoksi, jolloin haluttuja positiivisia vaikutuksia tuskin saadaan (Kärki, 2024).

Peltomäen toteuttama tutkimus vahvistaa samaa havaintoa. Tutkimuksen yritys turvautui ulkopuoliseen apuun raportoinnin valmistelussa. Tämä oli tietenkin huomattavan kallista, ja se osoitti organisaation osaamisen olevan keskiössä kustannusten minimoinnissa. Osaamisen tarve ei pelkästään rajoitu työntekijöihin, vaan myös johtotasoon. Johdon on ymmärrettävä miten vastuullisuusraportoinnin prosessit vaikuttavat yrityksen liiketoimintaan. Ulkoistettu raportointiosaaminen myös voi heikentää pitkässä juoksussa yrityksen oppimiskykyä entisestään ja täten vaikuttaa myös kilpailukykyyn (Peltomäki, 2024).

Ympäristöministeriön tutkimus tukee Peltomäen tapaustutkimusta. Siinä havaittiin pk-yritysten pyrkimys hyödyntää monipuolisesti ulkopuolista tukea erilaisten konsulttien ja koulutusten osalta. Tämä toimii lyhyellä aikavälillä, mutta pitkällä aikavälillä voi lisätä riippuvuutta ulkopuolisista toimijoista, ja johtaa yrityksen kilpailukyvyyn heikkenemään. Yritysten merkittävänä haasteena on siirtää osaamista omaan yritykseen rakentaakseen raportointiprosesseista osa yrityksen omaa toimintaa. Kärjen tutkimuksessa esille tuodut havainnot osoittavat sisäiseen koulutukseen panostavien yritysten pystyvän vähentämään kustannuksia huomattavasti. Osaamisen kehittäminen toimiikin siis huomattavana tekijänä kustannuksien vähentämisessä (Alho & Ranta, 2025; Kärki, 2024).

4.3.3 Tiedonhallinta ja jatkuva kehittäminen

Pk-yritysten valmiudet tuottaa laadukasta raportointidataa ovat sidoksissa niiden kykyyn hallita ja kerätä luotettavaa tietoa. Tiedonhallinnan hajanaisuus on yksi merkittävimmistä esteistä raportoinnin kehitykselle. Peltomäen tapaustutkimuksessa jouduttiin toteuttamaan laaja-alainen kartoitus olemassa oleville tietolähteille, jonka jälkeen rakennettiin sisäinen tiedonkeruujärjestelmä. Prosessista tuli todella raskas, koska suurin osa tietokannoista ja järjestelmistä jouduttiin rakentamaan alusta asti. Pk-yrityksillä harvoin on rakenteita, joiden avulla raportointi voitaisiin aloittaa ilman suurempia ongelmia (Peltomäki, 2024).

Ympäristöministeriön tutkimus tukee Peltomäen havaintoa. Suuri osa suomalaisista pk-yrityksistä joko ei kerää vastuullisuusdataa tarvittavalla laajuudella, tai kerää sitä manuaalisesti. Laadukkaiden tietojärjestelmien puuttuminen lisää tiedon virhemarginaalia, jonka lisäksi se tekee vastuullisuustyöstä raskaampaa. Valmiit kaupallisesti saatavilla olevat järjestelmät ovat kalliita ja teknisesti monimutkaisia implementoida, jonka takia yritykset käyttävät erillisiä ja työlämpiä vaihtoehtoja, kuten taulukkolaskentaohjelmia. Ne eivät kuitenkaan ole toimivia vaihtoehtoja raportoinnin teknisiin tarpeisiin. Tällä hetkellä tilannetta hankaloittaa tietopyyntöjen nopea muuttuminen, joka jarruttaa yritysten halua investoida laadukkaisiin järjestelmiin (Alho & Ranta, 2025).

Raportoinnin tiedonhallinta on jatkuvan kehittämisen prosessi. Kärjen tutkimuksen mukaan yritykset, jotka pystyivät luomaan raportointikäytännöistä toistettavia, pystyivät pitkällä aikavälillä laskemaan kustannuksia samalla pitäen tiedon laadun hyvänä. Edellytyksenä tälle oli kuitenkin johdon sitoutuminen raportointityöhön. Tutkimus toi esiin vaikean alun ja hallinnollisen taakan olevan myös mahdollinen tie yritystä hyödyttäviin lopputuloksiin, jolloin yrityksen tiedonhallinta parantaa myös sen sisäistä päätöksentekoa (Kärki, 2024).

Pk-yritysten kokemuksista nähdään, että tehokas tiedonhallinta edellyttää yrityksen sisäisesti jatkuvaa oppimista ja investointeja. Tutkimuksissa havaittiin, että yritykset, jotka kehittävän raportointikäytäntöjään sisältä ulospäin pärjäävät

pitkällä aikavälillä paremmin kuin yritykset, jotka perustavat raportointinsa ulkoiseen apuun. Raportoinnin aloittamisen haasteet eivät kuitenkaan helpotu, vaan tiedonhallinta voi olla alun hankaluuden jälkeen vahvistava tekijä yrityksen markkina-asemalle. Tiedonhallinnasta muodostuu CSRD:n myötä pk-yrityksissä uusi yhä selkeämpi osa-alue, johon yritysten on pakko kohdentaa resursseja (Alho & Ranta, 2025; Peltomäki, 2024; Kärki, 2024).

4.4 Johtamis- ja yrityskulttuuri

CRSD:n vaikutukset ulottuvat syväälle organisaation rakenteisiin ja johtamiskäytäntöihin. Ne eivät ole pelkästään teknisiä ja taloudellisia haasteita. Tutkimukset vahvistavat väitettä siitä, että raportoinnin onnistunut integroiminen yrityksen toimintaan edellyttää muutoksia organisaation rakenteeseen ja johtamiseen. Muutokset näkyvät erityisesti vastuunjaossa ja koulutustyössä (Kärki, 2024).

Kärjen tutkimuksen mukaan CSRD-raportointi on usein pk-yrityksissä täysin irrallinen toiminto, jota tehdään muiden työtehtävien ohessa. Tutkimuksessa havaittiin raportointiprosessin kuitenkin siirtyvän vastuultaan kohti johtoryhmää mitä pidemmälle raportointi etenee. Kehitys muuttaa siten hallintorakenteita ja yrityksen kulttuuria, sillä johtoryhmän on oltava mukana käytännön raportointityössä varmistaakseen raportin laadun ja tarkkuuden. Tutkimuksessa korostetaan pk-yrityksen hallinnon sopeutumisen olevan keskiössä raportoinnin lopputuloksen kannalta. Yritykset, jotka pystyvät nopeasti muuttamaan käytäntöjään, ja luomaan johdon kautta selkeät päätöksentekomekanismit, pärjäävät lopullisessa raportoinnissa paremmin (Kärki, 2024).

Peltomäen tutkimuksessa tuodaan esille tätä tukevia havaintoja. Tutkimuksessa osoitetaan, että raportoinnin aloittaminen voi auttaa yritystä sisältäpäin kehittämään yritykselle parempaa kulttuuria. Kohdeyrityksessä onnistuttiin integroimaan vastuullisuustyö organisaation päivittäiseen toimintaan. Tällöin raportointiin liittyvän tiedon hallinta toi eri osastot yhteen. Yrityksen johto myös otti raportoinnin samalla vakavuudelle kuin taloudelliset raportit, jolloin

raportointi vaikutti myös strategiaan päätöksiin. Tutkimuksessa todetaan, ettei yrityksen kokonaisvaltainen muutos voi tapahtua ilman johdon aktiivista osallistamista (Peltomäki, 2024).

Aachenin yliopistossa toteutetussa tutkimuksessa havaittiin samoja vaikutuksia saksalaisten pk-yritysten kulttuureihin. Tutkimus toteaa yritysten, joiden toiminta-ala on jo aikaisemmin vaatinut kestävyysmittareiden seuraamista, olivat kehittäneet selkeät hallintamallit raportointia varten. Yrityksissä vastuullisuus oli usein integroitu yritykseen erillisen oman tiimin tai yksittäisen henkilön kautta. Tämä tekee vastuunjaosta selkeää, ja raportoinnista helpompaa, mutta se luo merkittävää kustannusten nousua henkilöstökulujen muodossa. Tutkimus vahvistaa Kärjen ja Peltomäen konsensusta siitä, että vahvat hallintorakenteet ja organisaatiokulttuurin kehitys kulkevat käsi kädessä raportointiprosessin kanssa (Steidle ym., 2025).

Organisaatiokulttuurin muutos tulee usein esiin työntekijöiden suhtautumisessa vastuullisuuteen laajemmin. Raportointi koetaan helposti vain hallinnollisena vaatimuksena ilman sen liittämistä laajempaan kontekstiin. Tällöin osaamisen ja ymmärryksen kehittäminen ovat selkeä osa hallinnollista kehitystä kohti organisaatiota, joka ymmärtää raportoinnin olevan strategisesti tärkeää. Hallinnollinen kapasiteetti ja osaaminen ovat suoraan yhteydessä toisiinsa. Osaamisen ja ymmärryksen kehittäminen ei riitä, jos yrityksen hallintorakenteet eivät tue sitä eivätkä selkeät hallintorakenteet myöskään yksinään (Kärki, 2024; Steidle ym., 2025).

CSRD-raportointi vaikuttaa pk-yritysten kulttuuriin monitasoisesti. Tutkimuksista selviää raportointiprosessin olevan usein aluksi ulkoisten paineiden asettama, mutta se vaikuttaa vahvasti yrityksen sisäisiin rakenteisiin. Vahvalla organisaatorakenteella ja hyvällä koulutuksella voidaan toteuttaa parempaa raportointia, jolloin raportointi ei jää irralliseksi yrityksen ydintoiminnoista.

4.5 Strategiset vaikutukset

4.5.1 Kilpailuetu

CSRD:n vaikutukset yritysten kilpailuasemaan ilmenevät pitkälti markkinaehtoisten paineiden kautta. Yritykset, jotka eivät kuulu direktiivin velvollisuuden piiriin, joutuvat hakemaan asemaansa uudelleen vastuullisuustietojen myötä. Raportointivelvoitteet leviävät markkinoiden kautta myös sen ulkopuolella toimiviin yrityksiin. Täten raportoinnista tulee vahva strateginen kysymys monille yrityksille (Ahern, 2023).

Alankomaalaisen tutkimuksen mukaan pk-yritykset reagoivat markkinapaineisiin eri tavoilla. Tutkimus osoittaa, että toiset yritykset ovat alkaneet kehittää strategiaansa vastatakseen mahdollisimman hyvin tietopyyntöihin. Nämä yritykset ovat pyrkineet rakentamaan mahdollisimman laadukkaita tietojärjestelmiä ja prosesseja. Toinen puolisko yrityksistä ovat taas pyrkineet minimoimaan kaikki vaikutukset, joita tietopyynnöt tuovat yritykselle, vastaamalla pyyntöihin mahdollisimman suppeasti ja halvasti. Näin huomataan pk-yritysten jakautuneen kahteen ryhmään CSRD:n luomien vaikutusten osalta. Toinen puoli pyrkii luomaan raportoinnista kilpailuetua, ja näkee sen investointina. Toinen puoli näkee raportoinnin vain kustannuseränä. Tämä voi heikentää yrityksen asemaa toimitusketjuissa (Niemann ym., 2025; Ahern, 2023).

Raportointivalmiuksien kehittäminen ei ole pelkästään keino sopeutua ja selvittää CSRD:n tuomista vaikutuksista yrityskenttään, vaan se voi olla myös tapa vahvistaa yrityksen asemaa markkinoilla. Yritykset, joiden raportointikäytännöt ovat ajan tasalla, ja ne tuottavat laadukasta ja vertailukelpoista tietoa, erottuvat markkinoilla. Näin ollen yrityksen kannattaa ajatella CSRD:n vaikutuksia myös strategisena ulottuvuutena, eikä pelkästään operatiivisena lisäkustannuksena (Niemann ym., 2025; Ahern, 2023).

Vastuullisuus on nykyään myös strateginen resurssi, joka vaikuttaa yrityksen brändiin vahvasti. Pk-yritykset, joiden strategia sisältää vastuullisuustavoitteita

saavat hyötyä paremmista suhteista sidosryhmiin. Näille yrityksille raportointi on keino rakentaa kilpailuetua. Raportointi toimii konkreettisenä esimerkkinä sille, että yritys ottaa vastuullisuustavoitteet tosissaan viherpesun sijaan (Steidele ym., 2025).

Niemannin tutkimuksessa jaetaan sama havainto raportointikyvyn tuomasta kilpailuedusta. Tutkimuksessa todetaan kilpailuedun muodostuneen erityisesti aloilla, joilla vastuullisuus on erityisen tärkeää asiakkaille. Yritykset, joiden raportointiprosessit olivat kunnossa, ja täten pystyivät toimittamaan tietoa selkeästi ja nopeasti, pärjäsivät toimittajasuhteissa paremmin. Näin Alankomaissa ja Saksassa on vahva käsitys siitä, että vastuullisuus selkänä osana yrityksen strategiaa tuottaa selkeää hyötyä yritykselle. Samalla se ei nykyään ole enää pelkkää viherpesua (Niemann ym., 2025; Steidle ym., 2025).

Strateginen integraatio ei onnistu ilman suunnitelmien pitkäjänteisyyttä. Myös aiemmin mainittu johdon osallistaminen on avainasemassa toimivaa strategiaa. Raportointiprosesseihin aikaisessa vaiheessa investoivat yritykset saavat tulevaisuudessa huomattavaa hyötyä kilpailijoihin nähden. Näin onkin suotavaa aloittaa raportoinnin valmistelu mahdollisimman aikaisin, tällöin myös sen vaatimat kustannukset voidaan jakaa suuremmalle aikavälille (Ahern, 2023; Steidle ym., 2025).

4.5.2 Riskienhallinta

CSRD-raportoinnin aloittamisella on myös vaikutuksia yrityksen pitkän aikavälin riskinsietokykyyn. Tutkimuksista käy ilmi, että yritykset, jotka panostavat raportointiin, ovat myös tulevaisuudessa toimintavarmempia. Niemannin tutkimus havaitsi yritysten saavan kestävyystiedon kautta uusia näkökulmia. Pk-yrityksille syntyi uusia tapoja tutkia yrityksen liiketoimintaa konkreettisen datan kautta. Näin pystyttiin tunnistamaan mahdollisuuksia ja riskejä liiketoiminnassa liittyen ympäristövaikutuksiin sekä sidosryhmäsuhteisiin. (Ahern, 2023; Niemann ym., 2025).

Pitkäjänteisesti CSRD-raportointiin suhtautuvat pk-yritykset ovat myös paremmin valmistautuneita tulevaan sääntelykehitykseen. Raportointi parantaa siis yrityksen riskienhallintaa sekä suoraan markkinoiden kautta, että instituutionaalisesti (Ahern, 2023).

4.6 Rahoitusmarkkinat

CSRD on muuttanut olennaisesti rahoitusmarkkinoita. Rahoittajat ja sijoittajat arvoivat nykyään yritysten luotettavuutta taloustietojen lisäksi myös kestävyysraportoinnin kautta. Sillä saavutetaan tietoa yrityksen vastuullisuuteen liittyvistä riskeistä ja yrityksen hallinnon tilasta. Vastuullisuusdataa käytetään muun muassa luottokelpoisuuden mittarina pk-yritystenkin kanssa. Pk-yritykset eivät saa siis CSRD:hen liittyviä tietopyyntöjä pelkästään arvoketjunsä kautta, vaan myös rahoittajilta. Rahoittajat edellyttävät yhä useammin yrityksiltä tietoja, jotka vastaavat CSRD:n asettamia vaatimuksia (Ahern, 2023).

Ympäristöministeriön tutkimus osoittaa, että useat suomalaiset pk-yritykset ovat joutuneet tilanteisiin, joissa rahoituslaitokset vaativat kestävyystietoja osana rahoitusprosessia. Erityisesti rahoituslaitokset ja pankin arvioivat yrityksen päästöjä, energiankulutusta ja henkilöstöön liittyviä mittareita. Tutkimus toteaa, että yritykset, jotka pystyvät vastaamaan tietopyyntöihin sujuvasti, saavat rahoitusta helpommin. Vailla vastuullisuusdataa olevat yritykset joutuvat vastaamaan lisäselvityksiin, ja rahoituslaitokset katsovat näiden yritysten olevan yleisesti epävarmempia kohteita. Raportointivalmius on siis jo nyt konkreettinen osa yrityksen markkina-arvoa (Alho & Ranta, 2025).

Kehitys on osa rahoitusmarkkinoiden rakenteellista muutosta.

Vastuullisuustiedot ovat nykyään selkeästi osa yrityksen riskiprofiilia.

Luotettavan yrityksen ideaali tuottaa luotettavaa ja vertailukelpoista vastuullisuusdataa. Tämä vähentää mahdollisia epävarmuustekijöitä, joita rahoituslaitos näkee yrityksessä. Onnistunut vastuullisuusraportointi saa yrityksen näyttämään hallinnollisesti toimivalta. Tämä ei pelkästään vaikuta

rahoituksen saatavuuteen, vaan myös ehtoihin, joilla rahoitusta voidaan saada (Ahern, 2023).

Vaikutukset lainaehtoihin näkyvät myös Suomessa. Ympäristöministeriön tutkimuksen mukaan osa suomalaisista rahoittajista pitää kestävyysmittareita osana luottoluokitusmenetelmiään. Täten huonot kestävyysmittarit voivat nostaa yrityksen riskiluokitusta, ja huonontaa mahdollisen rahoituksen ehtoja. CSRD-raportointia tuottavat yritykset voivat myös saada ns. vihreitä lainoja ja muita vastuullisuuden kytkettyjä rahoitusinstrumentteja (Alho & Ranta, 2025).

Myös rahoitusvaatimukset voivat seurata pk-yrityksille arvoketjujen kautta. Osa yritysten vaatimista tietopyynnöistä voivat olla peräisin rahoituslaitosten vaatimuksista. Täten pk-yritysten voi olla pakko vastata tietopyyntöihin pysyäkseen yrityksen asiakkaana ja houkuttelevana kumppanina markkinoilla. Näin myös pk-yritykset, jotka eivät tarvitse koskaan erillistä rahoitusta, voivat joutua silti rahoitus pohjaisten tietopyyntöjen kohteeksi (Ahern, 2023).

4.7 Tulevaisuuden näkymät

CSRD:n vaikutukset pk-yrityksiin ovat epävarmoja, sillä ne ovat pitkälti vielä kehitysvaiheessa. Tutkimukset kuitenkin osoittavat vastuullisuusraportoinnin olevan menossa laajemmin osaksi yritysten ydintoimintaa. Viralliset raportointivelvoitteet ulottuvat suuryritysten kautta koko Euroopan yritys kenttään jo nyt, ja vaikutusten vahvuus kasvaa sääntelyn kehittyessä. Pk-yritykset eivät voi pitkällä aikavälillä toimia ilman toimivaa kestävyysraportointia. Tulevaisuudessa odotetaan kestävyysraportoinnin juurtuvan myös pk-sektorille (Steidle ym., 2025).

Tulevaisuuden kehitys on kaksisuuntaista. Raportointivaatimukset kuormittavat yritysten rajallisia resursseja lyhyellä aikavälillä, mutta pitkällä aikavälillä ne voivat helpottaa yrityksen mahdollisuuksia markkinoilla. Tämä luo jännitteitä ja mullistuksia monen yrityksen toimitusketjuissa. Kehitys voi myös toimia kiihdyttämään jo valmiiksi suurempia ja kyvykkäämpiä pk-yrityksiä pienien yritysten sijaan, jotka kärsivät eniten vastuullisuusraportoinnista (Ahern, 2023).

Ympäristöministeriön tutkimuksen mukaan monet suomalaiset pk-yritykset pyrkivät kehittämään yhteisesti eri sidosryhmien ja toimialojen kanssa yhteisiä raportointikäytäntöjä. Tällä tavoitellaan raportoinnin yhdenmukaisuutta ja kustannustehokkuutta. Tutkimus tuo esiin osan yrityksistä aloittaneen raportoinnin vapaaehtoisesti, nähden sen investointina (Alho & Ranta, 2025).

Steidlen tutkimus saksalaisten pk-yritysten osalta vahvistaa yleistä käsitystä siitä, että kestävyysraportointi tulee myös pk-yrityksillä lähestymään taloudellista raportointia. Yritykset, jotka yhdistävät kestävyys- ja taloudellisen raportoinnin, toimivat tehokkaammin ja kuormittuvat raportoinnista vähemmän. Kehitys kuitenkin edellyttää mittavia investointeja, jonka johdosta kehitys on todennäköisesti hidasta (Steidle ym., 2025).

Ahernin sekä Ympäristöministeriön tutkimukset ovat samaa mieltä eriarvoistumisen kehityksestä. Ne uskovat tulevaisuuden suurimman haasteen olevan pk-yritysten eriarvoistuminen markkinoilla. Suuremmilla resursseilla varustetut yritykset pystyvät kehittämään raportointia huomattavasti helpommin, jolloin ne saavuttavat markkinoilla paremman aseman, joka taas parantaa niiden resursseja entisestään. Tämän kehityksen vastakohta tapahtuu yrityksissä, jotka eivät pysty vastaavasti investoimaan raportoinnin vaatimiin prosesseihin. Tutkimuksissa korostetaan kehityksen johdosta julkisten tukirakenteiden merkitystä sääntelyn kehittyessä. Näin pyritään mahdollistamaan mahdollisimman tasapuolinen sääntelykehitys (Ahern, 2023; Alho & Ranta, 2025).

5 Johtopäätökset

5.1 Keskeiset johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön perusteella CSRD vaikuttaa listaamattomiin pk-yrityksiin epäsuorasti erilaisten kanavien kautta. Vaikutukset tulevat ilmi arvoketjujen ja rahoitusmarkkinoiden välityksellä, jotka aiheuttavat operatiivisia ja strategisia vaikutuksia yritykselle. Näiden vakavuuteen vaikuttaa erityisesti yrityksen johtamiskulttuuri sekä taloudellinen kyvykkyys.

Arvoketjujen kautta välittyvät paineet aiheuttavat yritykselle tarpeen raportoida erilaisista toimintaansa liittyvistä mittareista. Suuryritykset tulevat tulevaisuudessa enemmissä määrin kohdistamaan tietopyyntöjä listaamattomiin pk-yrityksiin niiden tavoitellessa laajempaa raportoinnin kattavuutta omaan toimitusketjuunsa. Kansainvälisesti toimivilla yrityksillä kehitys on nopeampaa, kuin paikallisilla markkinoilla. Tietopyyntöjen hajanainen luonne ja erilaiset raportointimallit yritysten välillä hankaloittavat tilannetta pk-yrityksille.

Pk-yritysten vastaanottamat tietopyynnöt vaikuttavat niiden toimintaan operatiivisella ja taloudellisella tasolla merkittäväsi. Kestävyysraportoinnin huolellinen ja laadukas toteutus vaatii yritykseltä joko merkittäviä investointeja sisäisiin järjestelmiin ja henkilöstöön tai varaa ulkoistaa raportointiprosesseja. Suurimmalla osalla pk-yrityksistä ei ole valmiita rakenteita raportoinnin tuottamiseen. Tämä johtaa merkittäviin kustannuksiin lyhyellä aikavälillä. Kuitenkin pitkällä aikavälillä raportointiprosesseista voi muodostua voimavara yrityksen toimintaan.

CSRD vaikuttaa myös olennaisesti yritysten kykyyn hankkia rahoitusta toiminnalleen. Rahoittajat ja sijoittajat ottavat tulevaisuudessa enenevässä määrin huomioon yrityksen vastuullisuustietoja luodessaan luottoluokituksia ja rahoituspäätöksiä. Laadukkaaseen raportointiin pystyvät yritykset saavat rahoitusta helpommin ja paremmin ehdoin kuin yritykset, joilta puuttuu vastuullisuustietoja tai tiedot ovat heikkoja.

Kaikkien vaikutusten yhteinen suunta osoittaa CSRD:n vaikutusten heijastuvan myös vahvasti listaamattomien pk-yritysten kilpailuasemaan ja täten strategiseen suunnitteluun. Yritykset voidaan jakaa kahteen ryhmään. Toinen ryhmä näkee raportoinnin investointina, ja pyrkii luomaan sen avulla kilpailuetua, kun taas toinen ryhmä pyrkii minimoimaan raportoinnin tuomia vaikutuksia mahdollisimman halvalla. CSRD:n strategisena mahdollisuutena näkevät yritykset tulevat pärjäämään markkinoilla paremmin kuin yritykset, jotka pyrkivät toimimaan välittämättä kehityksestä. Tämä strateginen valinta on keskiössä siinä, miten CSRD vaikuttaa listaamattomaan pk-yritykseen.

5.2 Tutkimuksen rajoitteet ja kohteet jatkotutkimukselle

CSRD:n vaikutukset ovat vasta alussa. Tutkimuksen tulokset perustuvat jo olemassa olevaan kirjallisuuteen, jolloin esitellyt vaikutukset ovat vasta alkeellisessa vaiheessa. Osa lähteistä käsittelee aihetta ennakoivasti. Tulokset kuvaavatkin enemmän sääntelyn ja markkinoiden kehitystä, eivätkä anna yksityiskohtaista kuvaa käytännön vaikutuksista.

Tutkimusta rajoitti erityisesti olemassa olevan tutkimustiedon vähäinen määrä, jolloin tutkimuksessa käytettiin lähteitä, jotka eivät luo tarpeeksi laajaa kuvaa listaamattomien pk-yritysten kentästä, etenkin Suomen kontekstissa. Pk-yritykset ovat piirteiltään erikokoisia ja toimivat eri aloilla, jolloin CSRD:n aiheuttamat vaikutukset vaihtelevat laajalti.

Jatkossa tarvitaan huomattavasti enemmän laaja-alaista empiiristä tutkimusta, etenkin Suomen kontekstissa. Onneksi tutkimuksen laatiminen helpottuu, mitä pidemmälle sääntelyn kehitys etenee, ja vaikutukset konkretisoituvat yrityksille. Tällöin on myös mahdollista kerätä laadullisen tutkimuksen sijaan myös kvantitatiivista dataa raportointikyvyn ja taloudellisen menestyksen yhteydestä, joka antaisi todellisen kuvan siitä, miten CSRD vaikuttaa taloudelliseen menestykseen.

Lähteet

Alho, E., Ranta, R. (2025), Kestävyyseraportoinnin haasteet ja tukitarpeet suomalaisyrityksissä, Ympäristöministeriö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-177-1>

Baig, S., Abrar, M., & Hussain, N. (2020). Barriers to the adoption of sustainable supply chain practices in SMEs. *Cogent Business & Management*.
https://www.researchgate.net/publication/346550342_Barriers_to_the_adoption_of_sustainable_supply_chain_management_practices_Moderating_role_of_firm_size

Carter, C. R., & Rogers, D. S. (2008). A framework of sustainable supply chain management: Moving toward new theory. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*.
<https://doi.org/10.1108/09600030810882816>

Council of the European Union. (2025a, June). Simplification: Council agrees position on sustainability reporting and due diligence requirements to boost EU competitiveness. Viitattu 20.10.2025.
<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/06/23/simplification-council-agrees-position-on-sustainability-reporting-and-due-diligence-requirements-to-boost-eu-competitiveness/>

Council of the European Union. (2025b, April). Council gives final green light on the “Stop-the-Clock” mechanism to adjust CSRD timelines. Viitattu 20.10.2025.
<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2025/04/14/simplification-council-gives-final-green-light-on-the-stop-the-clock-mechanism-to-boost-eu-competitiveness-and-provide-legal-certainty-to-businesses/>

Deirdre M. Ahern, Trinity College Dublin. (2023). The Sustainability Reporting Ripple: Direct and Indirect Implications of the EU Corporate Sustainability Reporting Directive for SME Actors.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4517356

Dmytriiev, S. D., Freeman, R. E., & Hörisch, J. (2021). The relationship between stakeholder theory and corporate social responsibility. *Journal of Management Studies*. <https://2024.sci-hub.se/8543/6690ff330475224a0983a0b122ab923c/dmytriiev2021.pdf>

Donaldson, T., & Preston, L. E. (1995). The stakeholder theory of the corporation: Concepts, evidence, and implications. *Academy of Management Review*. <https://doi.org/10.2307/258887>

Dunfjäll, M. (2024). Materiality in transition: Challenges and opportunities in corporate sustainability reporting under the CSRD. *European Journal of Risk Regulation*. <https://doi.org/10.1017/err.2025.10016>

Elkington, J. (1997). *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Oxford: Capstone.
https://www.academia.edu/42948589/Cannibals_with_Forks

European Commission. (2023a). *Annual Report on European SMEs 2022/2023*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
<https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC134336>

European Commission (2025a, April). *Omnibus Package: Aligning EU corporate reporting legislation with the CSRD*. Brussels: Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union.
https://finance.ec.europa.eu/news/omnibus-package-2025-04-01_en

European Commission (2023b). *Commission Delegated Regulation (EU) 2023/2772 of 31 July 2023 supplementing Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council as regards sustainability reporting standards*. http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2772/oj

European Commission. (2025b, July). *Commission presents voluntary sustainability reporting standard for small and medium-sized companies (VSME)*. Directorate-General for Financial Stability, Financial Services and Capital Markets Union (DG FISMA).

https://finance.ec.europa.eu/publications/commission-presents-voluntary-sustainability-reporting-standard-ease-burden-smes_en

European Commission. (2014). Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council as regards disclosure of non-financial and diversity information. Official Journal of the European Union.

<http://data.europa.eu/eli/dir/2014/95/oj>

European Commission. (2022). Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council on corporate sustainability reporting (CSRD).

<http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj>

European Commission (2020). Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, User guide to the SME definition, Publications Office. <https://op.europa.eu/s/AawC>

European Commission. (2021e). Report on the review clauses in Directives 2013/34/EU, 2014/95/EU, and 2013/50/EU. COM(2021). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021PC0189>

European Commission. (2019). The European Green Deal. COM(2019) 640 final. Brussels: European Commission. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52019DC0640>

European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG). (2023). European Sustainability Reporting Standards (ESRS).

https://www.efrag.org/sites/default/files/media/document/2024-08/ESRS%201%20Delegated-act-2023-5303-annex-1_en.pdf

European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG). (2024). Basis for Conclusions for the Exposure Draft for a voluntary reporting standard for non-listed SMEs (VSME ED).

<https://www.efrag.org/sites/default/files/sites/webpublishing/SiteAssets/VSME%20Basis%20for%20Conclusions.pdf>

European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG). (2025a). VSME Project, Viitattu 20.10.2025. <https://www.efrag.org/en/projects/voluntary-reporting-standard-for-smes-vsme/concluded>

European Financial Reporting Advisory Group (EFRAG). (2025b). VSME Digital Template and XBRL Taxonomy – Explanatory Note. <https://xbrl.efrag.org/downloads/vsme/VSME-Digital-Template-and-XBRL-Taxonomy-Explanatory-Note-October-2025.pdf>

Freeman, R. E. (1984). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. Boston: Pitman. https://www.researchgate.net/publication/228320877_A_Stakeholder_Approach_to_Strategic_Management

Hummel, K. (2024). An overview of corporate sustainability reporting legislation and major standard-setting initiatives. *Journal of Accounting and Public Policy*. <https://doi.org/10.1080/17449480.2024.2312145>

Karmaker, C. L. (2023). Analyzing supply chain risk factors in small and medium enterprises. *Journal of Global Operations and Strategic Sourcing*. <https://doi.org/10.1016/j.stae.2022.100032>

Kärki, T. (2024) CSRD-direktiivin mukaisen kestävyysraportoinnin käynnistäminen pk-yrityksessä: raportointivaatimukset ja toimintojen välinen yhteistyö kestävyysraportoinnin organisoinnissa, Lappeenrannan–Lahden teknillinen yliopisto LUT. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024050626896>

Latapí Agudelo, M.A., Jóhannsdóttir, L. & Davídsdóttir, B (2019). A literature review of the history and evolution of corporate social responsibility. *Int J Corporate Soc Responsibility*. https://www.researchgate.net/publication/330563745_A_literature_review_of_the_history_and_evolution_of_corporate_social_responsibility

Niemann, L., Morssinkhof, S., van der Linden, M. J., & de Vries, K. (2025). Data Requests in Value Chains: The Effects of Corporate Sustainability Reporting on SMEs in The Netherlands. <https://doi.org/10.3390/su17178029>

OECD. (2019). OECD SME and Entrepreneurship Outlook 2019. Paris: OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-sme-and-entrepreneurship-outlook-2019_34907e9c-en.html

Pantazi, T. (2024). "The Introduction of Mandatory Corporate Sustainability Reporting in the EU and the Question of Enforcement." <https://doi.org/10.1007/s40804-024-00320-x>

Peltomäki, V. (2024), How to start the implementation of CSRD in a Finnish SME?, Vaasan Yliopisto. <https://osuva.uwasa.fi/server/api/core/bitstreams/f955042e-cef3-42a8-b6f6-17b0f3f6110a/content>

Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2011). Creating shared value. Harvard Business Review. <https://www.communitylivingbc.ca/wp-content/uploads/2018/05/Creating-Shared-Value.pdf>

Steidle, C., Ostojic, S., Achterfeldt, S. ym. (2025). Small players, big impact? Unveiling practices and challenges of sustainability reporting by German SMEs. <https://doi.org/10.1007/s43621-025-01727-3>

Tilastokeskus. (2023). Yritysten rakenne ja talous. <https://stat.fi/tilasto/yrty>

UNFCCC (2015). Paris Agreement. United Nations Framework Convention on Climate Change. https://unfccc.int/sites/default/files/resource/parisagreement_publication.pdf

United Nations (2015). Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. United Nations, New York. <https://sdgs.un.org/2030agenda>

World Commission on Environment and Development (WCED). (1987). Our Common Future. Oxford: Oxford University Press. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>

Zervoudi, E., Moschos, D., & Christopoulos, A. (2025). From the Corporate Social Responsibility (CSR) and the Environmental, Social and Governance (ESG) Criteria to the Greenwashing Phenomenon.

https://doi.org/10.3390/su17052222?urlappend=%3Futm_source%3Dresearchgate.net%26medium%3Darticle